

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студента Тупіциної Діани Олександрівни

(ПІБ)

академічної групи 072-19-1 (денна форма навчання)

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Планування оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» та оцінка їх використання»».

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Цуркан І.М.	добре	82	
Рецензент	Бурлай Н.І.			
Нормоконтролер	Федорова О.Г.			

Дніпро
2023

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

Д.С. Букреєва

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2023 року

ЗАВДАННЯ

**на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студенту **Тупіциній Діані Олександрівні** академічної групи **072-19-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

(код і назва спеціальності)

На тему: «Планування оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» та оцінка їх використання».

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **09.05.2023р.** №**334-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	01.05.2023- 03.05.2023
Розділ 1	Методичні підходи до планування оборотних активів підприємства та оцінки їх використання	04.05.2023- 14.05.2023
Розділ 2	Аналіз стану та ефективності використання оборотних активів ТОВ НВП «Промвок»	15.05.2023- 24.05.2023
Розділ 3	Планування ефективного використання оборотних активів на підприємстві	25.05.2023- 04.06.2023
ВИСНОВКИ		05.06.2023- 07.06.2023
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	08.06.2023- 11.06.2023

Завдання видано

(підпис керівника)

І.М.Цуркан

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 17.04.2023 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 12.06.2023 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Д.О.Тупіцина

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Тупіцина Д.О. – Планування оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» та оцінка їх використання – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Фінанси, банківська справа та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».
– НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2023.

Мета дипломної роботи: дослідження методів планування оборотних активів та визначення найкращого методу планування оборотних активів.

У вступі обґрунтована актуальність обраної теми, поставлено мету та задачі дипломної роботи. У першому розділі досліджено методичні підходи до планування оборотних активів підприємства та оцінки їх використання.

У другому розділі виконано аналіз стану та ефективності використання оборотних активів досліджуємого підприємства.

У третьому розділі дипломної роботи визначено найкращий метод планування оборотних активів для досліджуємого підприємства.

Рекомендації щодо найкращого з розглянутих варіантів планування оборотних активів можуть бути застосовані у подальшій діяльності ТОВ НВП «Промвок».

ОБОРОТНІ АКТИВИ, КЛАСИФІКАЦІЯ, БАЛАНС, МЕТОДИКА, ПЛАНУВАННЯ, РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ, МЕТОД РЕГРЕСІЙНОГО АНАЛІЗУ, АНАЛІТИЧНИЙ МЕТОД.

ABSTRACT

Tupitsyna D.O. – Planning of current assets of RPE “Promvok” Ltd and assessment of their use – Qualification work on manuscript rights.

Qualification work of the bachelor of OP “Finance, banking and insurance” in specialty 072 “Finance, Banking and Insurance”. – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2023.

The purpose of the thesis is the study of the methods of planning of current assets and the definition of the best method of planning of current assets.

In the introduction the relevance of the chosen topic is found, the goal and objectives of the thesis are set. In the first section methodological approaches to planning of current assets of the enterprise and evaluation of their use are explored.

In the second section the status and efficiency of the use of working assets of the investigated enterprise are analyzed.

In the third section of the thesis the best method of planning of current assets for the investigated enterprise is determined.

Recommendations on the best of the considered options for the planning of current assets can be applied in the further activities of “Promvok” Ltd.

BASIC ASSETS, CLASSIFICATION, BALANCE, METHOD, PLANNING, PROFITABILITY, METHOD OF REGRESSION ANALYSIS, ANALYTICAL METHOD.

ЗМІСТ

	Стр
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ.....	10
1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства та джерела їх формування.....	10
1.2. Сутність аналізу оборотних активів та показники стану і ефективності їх використання.....	21
1.3. Методика визначення необхідних обсягів оборотних активів підприємства.....	26
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ НВП «ПРОМВОК».....	38
2.1. Коротка характеристика ТОВ НВП «Промвок».....	38
2.2. Аналіз стану оборотних активів ТОВ НВП «Промвок».....	39
2.3. Аналіз джерел фінансування оборотних активів ТОВ НВП «Промвок».....	50
2.4. Аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ НВП «Промвок».....	53
Висновки до розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	61
3.1. Визначення необхідних обсягів оборотних активів ТОВ НВП «Промвок».....	61
3.1.1. Планування необхідних обсягів оборотних активів методом регресійного аналізу.....	61

3.1.2. Планування необхідних обсягів оборотних активів аналітичним методом.....	72
3.2. Визначення економічного ефекту та ефективності від впровадження обґрунтованих обсягів оборотних активів.....	74
Висновки до розділу 3.....	77
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ	87

ВСТУП

Актуальність теми. Весь 2022 рік та початок 2023 року характеризуються невизначеністю та високою швидкістю змін зовнішнього середовища внаслідок повномасштабної війни на території всієї України. У зв'язку з цим деякі підприємства, особливо у деяких регіонах країни, стали стикатися з загрозою припинення своєї діяльності через втрату ринку збуту та невиконання контрактів, пов'язаних з експортом. Таким чином, економічна ситуація в Україні потребує від підприємств швидкої реакції на зміни у зовнішньому середовищі та ефективного управління оборотними активами.

Окрім проблеми низької забезпеченості підприємств оборотними активами вони мають проблеми з низьким рівнем їхнього використання.

Тому зусилля підприємства на раціональне формування оборотних активів шляхом забезпечення оптимальних обсягів усіх їх складових сприятимуть зростанню економічних вигід та ринкової вартості підприємства.

Різним аспектам управління оборотними активами та джерелами їх фінансування присвячено роботи таких вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, як Л. Бехтіна, Н.Власова, Я.Волковська, Я.Дропа, Н. Ізмайлова, І. Піскульова, О. Поважний, Л. Соляник, В. Сословський, Я. Тютник та ін.

За сучасного економічного розвитку першочергове значення для діяльності підприємств набуває пошук нових підходів до управління економікою на рівні окремих підприємств. Існуючи проблеми сьогодення у підприємств це погіршення результатів їх діяльності через неефективне використання оборотних коштів, а також відсутність регулярного проведення їх фінансового аналізу. Недооцінення фінансового аналізу оборотних активів підприємствами, який дозволяє визначити шляхи покращення використання оборотних активів суттєво відображується на ефективності результатів їх діяльності.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження методів планування оборотних активів та визначення найкращого методу планування оборотних активів.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі поставлені та вирішені такі задачі:

- проведено аналіз методів планування оборотних активів;
- проведення аналізу і теоретичного узагальнення існуючих методичних підходів, щодо аналізу оборотних активів та показників стану і ефективності їх використання;
- виконано аналіз стану та ефективності використання оборотних активів досліджуємого підприємства;
- визначено економічний ефект та ефективність від впровадження обґрунтованих обсягів оборотних активів.

Об'єкт дослідження - є процес планування оборотних активів та оцінка їх використання на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти планування оборотних активів підприємств.

Методи дослідження. Для розв'язання завдань, поставлених у дослідженні, було використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: методи теоретичного узагальнення і порівняння були використані для визначення понятійного апарату оборотних активів; методи статистичного аналізу – для дослідження особливостей формування й фінансування оборотних активів ТОВ «Промвок», аналізу взаємозв'язків показників кореляційно–регресійних моделей та їх динаміки; економічний аналіз – оцінювання стану, структури, ефективності управління оборотними активами та зіставлення фактичних даних звітного і попереднього років.

Інформаційна база. Теоретичну і методичну основу дослідження склали загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо аналізу та прогнозування фінансової діяльності страхових компаній, чинні законодавчі та нормативні акти України та звітні дані досліджуваної страхової компанії.

Обробка інформації, побудова графіків, діаграм здійснювалась за допомогою ПЕОМ з використанням апарату математичних і статистичних функцій прикладного пакету MS Excel.

Прикладна цінність. Пропозиції кваліфікаційної роботи щодо планування необхідних обсягів оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» розглянуті керівництвом підприємства і прийняті до реалізації.

Апробація результатів дослідження. Основні положення бакалаврської дипломної роботи, її теоретичні та практичні висновки і рекомендації доповідались і обговорювались на студентській науково-практичній on-line конференції «Трансформація національної фінансової моделі післявоєнного відновлення України» (Дніпро, 10 травня 2023 року).

Особистий внесок. Теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист одержано автором самостійно на підставі критичного аналізу літературних джерел, даних фінансової звітності підприємства.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і одного додатку. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 86 сторінок комп'ютерного тексту; робота включає 18 таблиць, 6 рисунків, 2 додатки. Список використаних джерел містить 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКИ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства та джерела їх формування

У зв'язку з тим, що в Україні встановлено військовий стан, багато підприємств мають проблеми з постачанням сировини, матеріалів та комплектуючих, що необхідні для виробництва продукції. Це призвело до дефіциту оборотних активів більшості промислових підприємств. Важливо звернути увагу на ефективне використання цих активів, оскільки від цього залежить фінансовий стан підприємства та можливість його безперебійної роботи.

Поняття "оборотні кошти", "оборотні активи" і "оборотний капітал" можуть мати різні трактування і класифікації, і відсутність єдиної думки стосовно цих термінів.

У бізнесі та фінансовому аналізі, ці терміни використовуються для опису активів, які використовуються підприємствами для здійснення операцій та генерації прибутку. Однак, конкретне визначення та класифікація цих понять може відрізнитись залежно від контексту, галузі та методології. Законодавча база та регуляторні документи можуть використовувати свої визначення та трактування цих термінів, що може призводити до розбіжностей у використанні термінології. Важливо враховувати контекст та джерело інформації, коли використовуєте ці терміни у конкретному аналізі або дослідженні.

Питанням поняття та класифікації оборотних активів присвятили свою увагу різні вчені, і закордонні та вітчизняні, такі як І. В. Алексєєв, В. П. Бечко, Н.О. Власова, Я. Б. Дропа, Н. В. Ізмайлова, Н. О. Крамзіна, О. В. Павловська, І.В. Піскульова, О. С. Поважний, Н. М. Притуляк, Л.Г. Соляник, Я. В. Тютюнник та інші.

Один з ключових показників, які впливають на фінансовий стан підприємства, - це оборотні активи. Їх сутність та класифікацію потрібно уважно визначати. Класифікацію оборотних активів також слід уточнити з урахуванням змін, що відбулися в законодавчій базі України.

Згідно з Національним стандартом 1 бухгалтерського обліку, оборотні активи включають гроші та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також інші активи, що призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1]. Це означає, що оборотні активи включають активи, які підлягають швидкому обороту або використовуються у короткостроковій діяльності підприємства.

Щодо Господарського кодексу, він не містить визначення "оборотних активів", але вказує на "оборотні засоби". Згідно з цим кодексом, оборотні засоби включають різноманітне майно виробничого та невиробничого призначення, таке як сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети, що швидко зношуються, які законодавство відносить до оборотних засобів [2].

Отже, існує різниця в термінології та визначеннях, які використовуються в бухгалтерському обліку та господарському законодавстві.

МСБО №1 "Подання фінансової звітності". Цей міжнародний стандарт визначає оборотні активи як поточні активи, які можуть бути продані, використані у звичайному виробничому циклі або мають головну мету продажу, а також можуть бути реалізовані протягом одного року після звітного періоду. Крім того, вони можуть бути грошима або їх еквівалентами, які не мають обмежень щодо обміну або використання для погашення зобов'язань не менше одного року після звітного періоду.

Це визначення оборотних активів у МСБО №1 відповідає загальноприйнятим міжнародним практикам та стандартам [1; 3; 4]. Воно враховує специфіку поточних активів, які мають швидкий оборот та підлягають реалізації протягом короткострокового періоду.

Деякі автори вважають, що терміни «оборотні активи», «оборотний капітал» та «оборотні кошти» є синонімами, тобто позначають одне й те саме

поняття [4, 5, 6], деякі об'єднують разом окремі поняття [7]. Інші автори розглядають ці терміни як окремі поняття, що відрізняються за своєю суттю та мають різне значення в контексті фінансового управління підприємством [8, 9, 10, 11]. Важливо зазначити, що точне визначення та використання цих термінів залежить від контексту та мети їх застосування.

Маргасова В.Г. у своїй статті "Оборотний капітал як ключовий фактор сталого розвитку підприємства" описує чотири школи, які розкривали поняття "оборотний капітал" [11, с. 42]:

1. Класична школа, до представників якої відносять Адама Сміта, Карла Маркса, Девіда Рікардо та Фредеріка Кене. Згідно з цією школою, оборотний капітал складається з запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції та грошових коштів, які необхідні для забезпечення виробництва та збуту продукції.

2. Радянська школа, яка розвивалася в радянському періоді. Згідно з цією школою, оборотний капітал складається з запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції, готівки та платіжних документів, а також вимог до покупців за реалізовану продукцію.

3. Сучасна школа, яка розглядає оборотний капітал як сукупність запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції та грошових коштів, які необхідні для проведення виробничого циклу та збуту продукції.

4. Західна школа, яка розглядає оборотний капітал як сукупність запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, готової продукції та грошових коштів, які необхідні для проведення виробничого циклу та збуту продукції, а також вимог до покупців за реалізовану продукцію.

У деяких працях, зокрема у працях Дьяченка В.П., Усатова І.А. та Бойчика І.М., терміни "оборотні кошти" та "оборотний капітал" використовуються взаємозамінно та мають на увазі інші поняття, такі як оборотні фонди та фонди обігу.

У своїх дослідженнях, Алексєєв І. В. та Ніч О. І. зосередилися на вирізненні між поняттями "оборотні активи" та "оборотні засоби", і наголосили на тому, що

ці поняття є різними та не повинні ототожнюватися. Вони зазначили, що головною відмінністю між ними є тривалість періоду використання: оборотні кошти використовуються протягом одного року, тоді як оборотні активи можуть використовуватися протягом року або операційного циклу. Вони додали, що помилка у перекладі поняття "оборотні кошти" може бути причиною неправильного розуміння цих понять. Автори вважали, що поняття "оборотних активів" є більш об'ємним і включає в себе всі інші відповідні поняття [9, с. 135-136].

Інший колектив авторів, що складається з Поважного О.С., Крамзіної Н.О. та Кваші Ю., також досліджував еволюцію поняття "оборотні активи" та його зв'язок з іншими подібними термінами. За їхніми дослідженнями, головною відмінністю оборотних активів від коштів є те, що оборотні активи витрачаються у процесі виробництва, тоді як оборотні кошти є проміжною ланкою між активами та пасивами балансу і не витрачаються чи не споживаються. [11, с. 47-50].

Є.Є. Іонін у своїй роботі зауважив, що не всі авансовані кошти перетворюються на капітал, а лише ті, що приносять певний економічний, соціальний або екологічний ефект [12]. Ми вважаємо, що оборотні активи та оборотні кошти є різними поняттями, але вони обидва описують ті ж об'єкти, такі як грошові ресурси, короткострокові фінансові вкладення, короткострокову дебіторську заборгованість та запаси.

Л.О. Бетехтіна у своїх працях вважає, що оборотні активи, кошти та капітал можуть бути ототоженні і запропонувала для них один загальний термін - "оборотний капітал". Згідно з її визначенням, це активи, які регулярно поновлюються, для забезпечення поточної діяльності, вкладення яких повертаються протягом одного року або виробничого циклу [4, с. 74]. Однак, деякі вчені, такі як Поддерегін А. М., Білик М. Д. [5, с. 133], Благодатін А. А., Мец В. О., також вважають, що оборотні кошти та оборотний капітал можуть бути ототоженні.

Ми вважаємо, що об'єднання цих понять ускладнює процес управління оборотними активами. Різні науковці надають різні визначення поняття "оборотні активи". Згідно з визначенням автора Тютюнника Я.В., це ресурси, які перебувають у постійному кругообігу на підприємстві з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності, і які можуть змінювати свою матеріальну форму та переносити свою вартість на вартість готової продукції [13, с. 158].

Відмінною рисою цього поняття є те, що оборотні активи є споживними та перетворюються у продукцію або послуги протягом одного виробничого циклу. З іншого боку, оборотні кошти є неспоживними та використовуються для фінансування оборотних активів. Це означає, що їх не можна вважати тим самим поняттям. Об'єднання цих понять може призвести до неточностей та помилкових рішень у процесі управління оборотними активами на підприємстві.

У монографії Соляник Л.Г. оборотні активи визначаються як сукупність матеріальних та фінансових активів, які пройшли структурну трансформацію з метою забезпечення безперервного кругообігу форм вартості. Ці активи необхідні для постійного відновлення виробництва, забезпечення прибутку та ліквідності підприємства, і повинні бути спожиті протягом одного календарного року чи операційного циклу. Об'єднання пасивної та активної форми оборотних активів дає поняття «оборотні кошти» [14].

Це правильно, застосування поняття «оборотні кошти» може бути використано для опису фінансової складової оборотних активів, але це не повністю відображає їх сутність. Оборотні активи включають у себе не тільки грошові кошти, а й інші ресурси, які перебувають у постійному кругообігу, щоб забезпечити безперервність виробничого процесу та ліквідності підприємства. Оборотні активи можуть бути як матеріальними, так і нематеріальними, наприклад, запасами сировини та матеріалів, незавершеними виробництвами, готовою продукцією, а також вимогами до покупців та іншими активами, що перетворюються на грошові кошти протягом виробничого циклу. Тому

визначення оборотних активів, як дано Ізмайловою Н.В., краще відображає їх сутність та значення для підприємства [10].

Узагальнивши існуючі підходи, можна назвати такі відмінності даних понять:

1. Не доцільно ототожнювати такі поняття як «оборотні активи» та «оборотний капітал», оскільки оборотний капітал є сукупністю коштів, які необхідні для забезпечення безперервності виробництва і обігу оборотних активів, а не самих оборотних активів.

2. Розрізняють поняття «оборотні активи» та «основні засоби» з точки зору тривалості їх функціонування. Основні засоби використовуються у виробничому процесі протягом більш ніж одного року, тоді як оборотні активи використовуються протягом одного року або виробничого циклу.

3. Оборотні активи іноді включають також запаси, які є важливим елементом виробничого процесу, але можуть відмінюватися за своїм складом та терміном зберігання від інших оборотних активів. Запаси можуть бути сировиною, матеріалами, комплектуючими, готовою продукцією та іншими ресурсами, які необхідні для виробництва продукції або надання послуг.

4. Оборотні активи та оборотний капітал - це різні поняття, які не можна повністю ототожнювати між собою. Оборотний капітал - це частина капіталу підприємства, яка вкладена у оборотні активи, що потрібні для забезпечення поточної діяльності. Оборотні активи - це ресурси, які перебувають у постійному кругообігу на підприємстві з метою забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності. І хоча оборотні активи можуть бути використані для формування оборотного капіталу, вони є різними поняттями з різними характеристиками та функціями.

Автор Полторак О.С. розглянувши фінансове, бухгалтерське та економічне трактування даного поняття запропонувала таке визначення оборотних активів – сукупність фінансових і матеріальних активів, які не мають обмежень у використанні, обслуговують господарський процес і призначені для реалізації

або споживання протягом операційного циклу або одного року з дати складання балансу [15].

Визначення автора Полторак О.С. включає додатковий аспект - оборотні активи мають бути не обмежені у використанні. Це важливо для забезпечення безперервності виробничого процесу та ліквідності, оскільки обмеження використання оборотних активів може призвести до порушення виробничого циклу та зниження ліквідності підприємства.

Цікавий підхід, запропонований Велковою І.Ю. Вона враховує можливість існування оборотних активів не тільки у грошовій формі, а й у натуральній формі, що дійсно має місце у сільському господарстві, де запаси зерна, кормів і інших матеріалів можуть бути також оборотними активами. Також, вона правильно зауважує, що тривалість операційного циклу може відрізнятися у різних галузях діяльності, тому термін використання оборотних активів не повинен бути обмежений одним роком [16]. Проте, важливо зазначити, що визначення оборотних активів, які включають в себе не тільки фінансові, але і матеріальні активи, може бути надто широким і не дає чіткого розуміння того, які саме активи слід вважати оборотними. Тому визначення автора може бути корисним лише для конкретної галузі діяльності, де використовуються матеріальні активи, які обслуговують господарський процес і повністю споживаються протягом одного операційного циклу.

Оборотні активи на підприємствах авансуються у виробничі фонди та фонди обігу (рис. 1.1) [17].

До складу виробничих фондів включають: сировину, матеріали, напівфабрикати необхідні виробництва, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів.

До фондів обігу входять ті активи, які не входять до складу виробничих фондів і використовуються для обслуговування поточної господарської діяльності підприємства. Це можуть бути, як ви вказали, залишки готової продукції на складі, незаплачені відвантажені товари, кошти на поточному рахунку, короткострокові фінансові вкладення та інші активи, які підприємство

Рис.1.1 - Структура оборотних активів підприємства

може легко та швидко перетворити на гроші. Фонди обігу можуть відрізнятися в залежності від виду діяльності підприємства.

Так, інші оборотні активи можуть включати різноманітні об'єкти, такі як запаси готової продукції, запаси палива та енергії, запаси невикористаної сировини та інших матеріалів, товари, що належать підприємству, але знаходяться у третіх осіб, оплачені, але не відвантажені товари, розрахунки з персоналом, запаси палива та енергії, вартість яких включена у собівартість продукції, але які на момент балансового періоду не використовувалися в процесі виробництва [18].

Включення цих активів у склад оборотних активів залежить від специфіки діяльності підприємства та його технологічних процесів.

Процес взаємодії всіх складових оборотних активів, що є частинами виробничого процесу, показано на рис.1.2 [13].

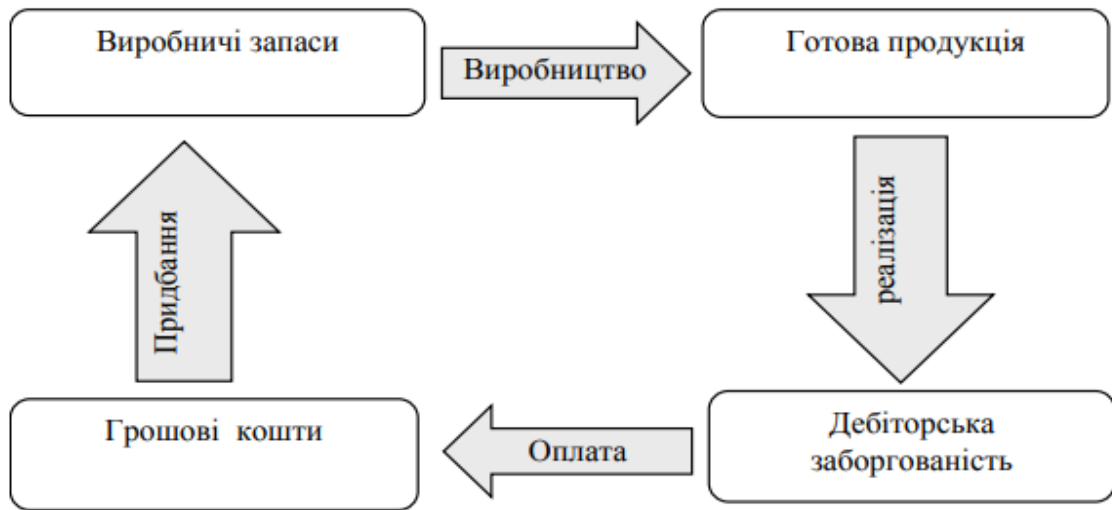

Рис. 1.2 - Кругообіг оборотних активів

Оборотні активи є ключовим елементом виробничого процесу підприємств. Їх належна складова структура і правильна взаємодія між всіма елементами є необхідною для успішної роботи підприємства. Недостатність будь-якої групи оборотних активів може призвести до зриву виробництва. Наприклад, недостатність запасів може спричинити простої виробництва, а зростання дебіторської заборгованості може знизити обсяг коштів в обігу і змусити підприємство шукати додаткові засоби зовнішнього фінансування. Також важливо розрізняти між складом та структурою оборотних активів, де склад включає окремі елементи з виробничих фондів та фондів обігу.

На рис.1.3 показана класифікація оборотних активів складена на основі Стандарту бухгалтерського обліку 2 «Баланс».

Структура оборотних активів визначає співвідношення різних елементів у їх загальному обсязі, що зазнає значних змін залежно від виду промислової галузі та ряду інших чинників, таких як тип виробництва, склад витрат, умови поставок і реалізації продукції, особливості виробничого циклу тощо [19]. Класифікація оборотних активів дозволяє вивчити вплив різноманітних факторів на процес управління різними видами оборотних активів.

При недостатці будь-якої групи оборотних активів, виробничий процес може ускладнитись або навіть зірватись, що може бути спричинене нерітмічними

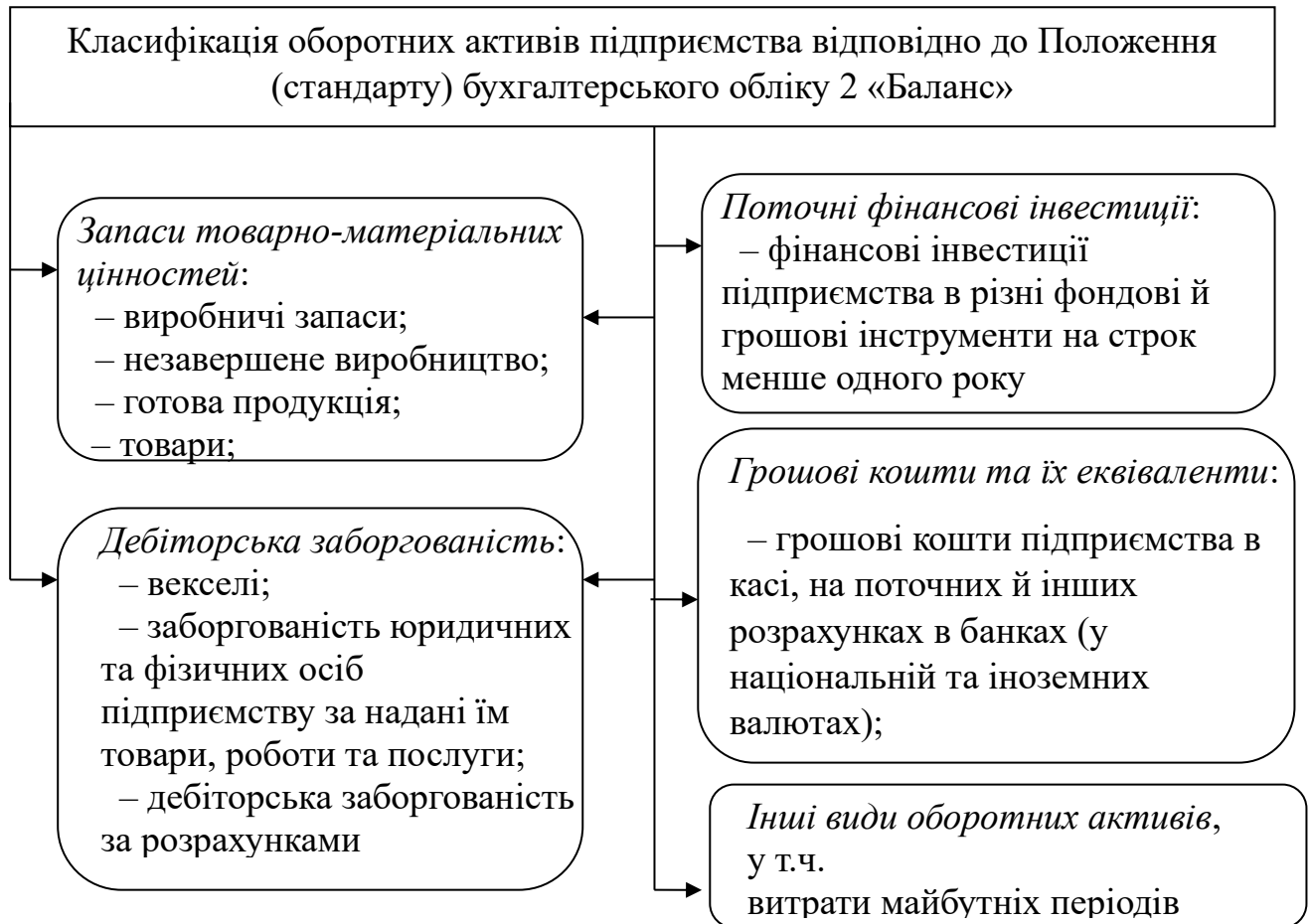

Рис. 1.3 - Класифікація оборотних активів

поставками запасів, різким зростанням дебіторської заборгованості або недостатньою кількістю грошових коштів в обігу.

Згідно з сучасними підходами, оборотні активи є контрольованими фінансовими та нематеріальними активами, призначеними для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу та обслуговують поточну діяльність підприємства. Залежно від їх функціональної ролі у процесі виробництва, оборотні активи можна поділити на виробничі (виробничі запаси, малоцінні і швидкозношувані предмети, полуфабрикати, незавершене виробництво) та обігові (готова продукція, дебіторська заборгованість, кошти). Визначення джерел фінансування оборотних активів є важливим, оскільки структура джерел фінансування має значний вплив на поточну діяльність підприємства [20].

У вітчизняній практиці розрізняють наступні групи джерел фінансування оборотних активів (рис.1.4) [21].

Рис.1.4 - Схема формування оборотних активів підприємств

Структура оборотних активів визначає співвідношення різних елементів у їх загальному обсязі, що зазнає значних змін залежно від виду промислової галузі та ряду інших чинників, таких як тип виробництва, склад витрат, умови поставок і реалізації продукції, особливості виробничого циклу тощо [19]. Класифікація оборотних активів дозволяє вивчити вплив різноманітних факторів на процес управління різними видами оборотних активів. При недостатці будь-якої групи оборотних активів, виробничий процес може ускладнитись або навіть зірватись, що може бути спричинене неритмічними поставками запасів, різким зростанням дебіторської заборгованості або недостатньою кількістю грошових коштів в обігу.

Багато вчених стверджують, що структура оборотних активів залежить від галузі, в якій функціонує підприємство. З цієї причини, зарубіжні вчені класифікують джерела фінансування оборотних активів в залежності від виду діяльності.

1.2. Сутність аналізу оборотних активів та показники стану і ефективності їх використання

Аналіз оборотних активів підприємства допомагає визначити, як ефективно використовуються ресурси підприємства та як можна покращити їх використання. Перевірка ступеня використання оборотних активів показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для забезпечення потреб виробництва та збуту продукції. Аналіз оборотних активів також дозволяє виявити можливі резерви підвищення ефективності використання цих активів, такі як зменшення запасів, скорочення строків оплати постачальникам, підвищення оборотності коштів та ін.

У залежності від конкретних завдань аналізу, можуть використовуватися різні показники, такі як загальна сума оборотних активів, оборотність оборотних активів, рентабельність оборотних активів, вартість запасів, строк оплати покупців та постачальників та інші.

Основними факторами, що впливають на формування та хід процесів з оборотними активами, є стан економіки, ступінь конкуренції на ринку, характер попиту на продукцію підприємства, можливості фінансування, якість управління та інші. Отже, аналіз оборотних активів допомагає підприємству ефективно використовувати свої ресурси та виявляти можливості для покращення своєї діяльності.

Ці завдання аналізу оборотних активів підприємства є дійсно важливими для ефективного управління фінансовою діяльністю підприємства. Детальніше про кожне з них [11]:

1. Оцінка оборотних активів. Важливо знати суму коштів, яку підприємство інвестувало в оборотні активи, а також їх поточну вартість. Це допомагає оцінити ефективність використання оборотних активів.

2. Визначення потреби в різних видах оборотних активів. Дослідження потреби підприємства у різних типах оборотних активів дозволяє оптимізувати їх використання. Це означає, що підприємство має мати належні запаси, достатню готову продукцію, ефективно управляти дебіторською заборгованістю та забезпечувати достатні рівні грошей.

3. Аналіз оборотності та рентабельності оборотних активів. Дослідження швидкості перетворення оборотних активів в грошові кошти (оборотність) та оцінка виручки, отриманої від кожного вкладеного долара в оборотні активи (рентабельність), дозволяє оцінити ефективність використання оборотних активів та планувати їхні обсяги у майбутньому.

4. Вивчення факторів, що впливають на оборотні активи. Аналіз впливу основних факторів на оборотні активи та їх оборотність допомагає виявити причини змін у розмірі оборотних активів та їх ефективному використанні.

5. Використання резервів підвищення ефективності. Виявлення, вивчення та використання резервів підвищення ефективності використання оборотних активів допомагає знайти шляхи оптимізації використання оборотних активів та підвищення прибутковості підприємства.

6. Надання інформації для управлінських рішень. Аналіз оборотних активів надає вичерпну інформацію для прийняття управлінських рішень, таких як планування запасів, управління кредитами та керування грошовим потоком.

Аналіз оборотних активів проводять у наступній послідовності:

- на першому етапі спочатку оцінюють загальний обсяг цих активів на підприємстві та здійснюють аналіз змін їх обсягу протягом звітного періоду. Оцінюється також співвідношення питомої ваги оборотних активів до загального майнового обсягу підприємства та зміни цього співвідношення протягом періоду. Порівняння темпів зростання оборотних активів з темпами інфляції допомагає визначити номінальний і реальний зріст оборотних активів підприємства;

- на другому етапі виконують нормування оборотних активів, що дозволяє визначити оптимальний рівень оборотних активів, необхідний для забезпечення стабільної фінансової діяльності підприємства. Для цього визначають різні види оборотних активів та їх структуру, а також розраховують їх нормативи на основі фактичних показників та прогнозування витрат на господарську діяльність підприємства;

- на третьому етапі вивчають основні тенденції розвитку оборотних активів, зокрема їх оборотність та рентабельність. Це дозволяє визначити ефективність використання оборотних активів та зробити висновки щодо потреби в їх поповненні або зменшенні;

- на четвертому етапі вивчають вплив факторів на величину оборотних активів підприємства, включаючи фактори зовнішнього середовища (кон'юнктура ринку, ставки відсотків тощо) та внутрішні фактори (організаційна структура, методи управління тощо);

- на п'ятому етапі вивчають резерви підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства, зокрема шляхи зменшення надлишку оборотних активів, оптимізації структури та раціоналізації витрат на господарську діяльність;

- на шостому етапі надається вичерпна інформація для прийняття управлінських рішень щодо використання оборотних активів підприємства, включаючи розробку стратегій поповнення або зменшення оборотних активів [22].

Є ще кілька факторів, які можуть впливати на ефективність використання оборотних активів [23]:

1. Оптимізація запасів – підприємство повинно мати необхідний запас товарів, але не повинно зберігати зайвих запасів, які забирають гроші і займають місце.

2. Покращення управління заборгованостями – підприємство може зменшити строк оплати клієнтам, що дозволить збільшити оборотність коштів.

3. Раціональне використання банківських кредитів – підприємство може скористатися кредитами для поповнення оборотних коштів в періоди підвищеної потреби, але не повинно надмірно використовувати їх, що може призвести до перевищення допустимого рівня заборгованості.

4. Використання факторів, що впливають на цінову політику - підприємство може впливати на ціну своїх товарів та послуг, що може позитивно вплинути на ефективність використання оборотних активів.

5. Зменшення витрат на операційну діяльність - підприємство може зменшити витрати на операційну діяльність шляхом оптимізації процесів та зменшення витрат на енергію та ресурси.

Ці фактори можуть бути використані для підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства і доцільно проводити регулярний аналіз для пошуку нових резервів підвищення ефективності.

Аналіз оборотності оборотних коштів є методикою, яка включає порівняння показників оборотності оборотних коштів за звітний період з показниками за попередній звітний період [25].

Для оцінки ефективності використання оборотних активів можна виділити наступні традиційні економічні показники, які наведені у табл. 1.1 [24, с.250-293].

Таблиця 1.1 – Традиційні показники ефективності використання оборотних активів

Показники	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність
1	2	3
1. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	[виручка від реалізації продукції]:[середній залишок оборотних активів за період]	Відображає ефективність використання оборотних активів підприємства. Цей коефіцієнт вимірює, скільки разів оборотні активи перетворюються в грошові кошти (або виробляють одиницю продукції) протягом певного періоду, зазвичай року. Вищий коефіцієнт оборотності свідчить про більш ефективне використання оборотних активів, оскільки вони швидше повертаються у формі грошових коштів, які можна знову використати для інших потреб підприємства.
2. Коефіцієнт завантаження оборотних активів	[середній залишок оборотних активів за період] : [виручка від реалізації продукції]	Вимірює, скільки оборотних активів було витрачено для отримання одиниці виручки від продажу продукції.

Продовження табл. 1.1

1	2	3
		Чим менший коефіцієнт завантаження, тим більш ефективно використовуються оборотні активи.
3. Коефіцієнт прибутковості оборотних активів	[величина прибутку від реалізації продукції] : [середній залишок оборотних активів за період]	Коефіцієнт прибутковості оборотних активів дозволяє оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої оборотні активи для отримання прибутку. Він вказує, який рівень прибутку можна отримати від кожного вкладеного долара в оборотні активи. Чим вищий коефіцієнт прибутковості, тим ефективніше використовуються оборотні активи для забезпечення доходності підприємства.
4. Тривалість одного обороту	[360] : [коефіцієнт оборотності оборотних активів]	Тривалість одного обороту. Це середній час (в днях), за який підприємство отримує повернення своїх вкладень в оборотні активи у вигляді виручки від реалізації продукції. Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних активів.
5. Сума вивільнення оборотних активів за рахунок прискорення оборотності	[виручка від реалізації продукції у звітному періоді] [середня тривалість одного обороту в базисному періоді – середня тривалість одного обороту в звітному періоді]:[360]	Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних активів. Прискорення оборотності оборотних активів можна оцінити по їх абсолютному і відносному вивільненню з обороту.
6. Матеріаломісткість виробленої на підприємстві продукції	[матеріальні витрати] : [валова (Товарна) продукція]	Вказує рівень використання матеріальних оборотних фондів та скільки матеріальних ресурсів було використано для виробництва одиниці продукції.

Важливість аналізу оборотних активів полягає в тому, що він є ефективним інструментом управління оборотними активами підприємства.

1.3. Методика визначення необхідних обсягів оборотних активів підприємства

Використання фінансового планування в умовах нестабільного зовнішнього середовища може допомогти підприємству ефективно працювати, досягати поставлених цілей. Тому що визначити сильні та слабкі сторони у діяльності підприємства, його можливості та загрози з метою досягнення конкурентних переваг можливе саме за рахунок застосування фінансового планування [26].

Одним з об'єктів фінансового планування стає визначення потреби підприємства в оборотних активах.

Управління оборотними активами охоплює систему принципів та методів, що пов'язані з розробкою та впровадженням управлінських рішень, спрямованих на встановлення оптимальних параметрів обсягу та структури цих активів, задоволення потреб підприємства в окремих їх видах та залучення ресурсів з різних джерел у різноманітних формах для здійснення господарської діяльності.

Ефективне використання оборотних коштів передбачає визначення оптимальної величини та розробку варіантів фінансування, а також забезпечення ефективності їх використання. Оптимальна величина оборотних коштів повинна забезпечувати безперебійне та ефективне функціонування підприємства, а також мінімізувати наявність недіючих поточних активів [27].

Для забезпечення нормальної господарської діяльності підприємства необхідно встановити оптимальний розмір оборотних активів, що може бути досягнуто шляхом їх нормування. Правильно визначена кількість оборотних активів дозволяє підприємству здійснювати виробництво та реалізацію продукції з мінімальними витратами та отримувати прибуток. Недостатня кількість оборотних активів може призвести до перебоїв у постачанні та виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва та прибутку, заборгованості та прострочених платежів, що негативно впливає на господарську діяльність підприємства.

Нормування оборотних активів полягає в встановленні оптимального рівня оборотних активів, який дозволяє здійснювати виробництво та реалізацію продукції з мінімальними витратами та отримувати прибуток.

Недостатня кількість оборотних активів може мати негативний вплив на господарську діяльність підприємства. Наприклад, якщо запаси не вистачають для виробництва або постачання продукції, це може спричинити перебої у постачанні та виробничому процесі, зниження обсягу виробництва та прибутку. Також, недостатня кількість оборотних активів може призвести до заборгованості та прострочених платежів, що може негативно вплинути на фінансове становище підприємства та його кредитоспроможність.

З іншого боку, надмірна кількість оборотних активів також може бути не вигідною для підприємства. Зайві запаси та надлишкові активи можуть привести до блокування коштів і збільшення затрат на зберігання, а також можуть втратити свою вартість через швидке застаріння або пониження попиту.

Додамо, що правильно встановлений норматив оборотних коштів допомагає уникнути зайвих витрат на зберігання запасів і зменшує ризик їх застарівання, знижує рівень неплатоспроможності та ризику банкрутства, а також забезпечує більш точну оцінку фінансового стану підприємства. Нормування оборотних коштів є важливою складовою ефективного фінансового управління підприємством і допомагає забезпечити його стійкий розвиток [28].

У світовій і вітчизняній практиці є чимало різних підходів до нормування обігових активів, які відрізняються ступенем деталізації, точністю розрахунків.

Узагальнюючи літературу [26,27, 28, 29, 30, 31], присвячену вирішенню питання планування оборотних активів підприємства, встановлено, що планування оборотними активами здійснюється такими методами:

1. Прямий метод нормування оборотних коштів базується на розрахунку нормативів потреби в оборотних коштах, визначення розміру авансування оборотних коштів для кожного елемента, та підсумовування їх для визначення загальної суми нормативу [31].

Описуючи цей метод, багато авторів [32; 33] дотримуються думки про необхідність комплексного та поелементного підходу до нормування. Відмінності виникають на етапі деталізації елементів обігових активів і методів їх розрахунку. Так, А.А. Мазаракі рекомендує виокремлювати:

- матеріальні обігові активи;
- дебіторську заборгованість;
- кошти [32].

А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін [33] вважають, що точний розрахунок потреби необхідно робити виходячи з розрахунків часу перебування обігових активів у сфері виробництва та обігу, яке залежить від безлічі факторів.

Основними чинниками є:

- обсяг виробництва та реалізації;
- вид бізнесу, масштаб діяльності;
- тривалість виробничого циклу;
- структура капіталу підприємства;
- облікова політика підприємства та системи розрахунків;
- умови та практика кредитування господарської діяльності підприємств;
- рівень матеріально-технічного постачання та інших факторів.

Третя група авторів відзначає, що обігові активи слід поділити на дві частини: умовно-постійні, які систематично та стабільно мають бути в обороті, і умовно-змінні, які періодично, у зв'язку з тимчасовими потребами, можуть бути залучені підприємством. При цьому методи їх розрахунку потребують різної точності. Якщо елементи першої групи повинні визначатися за допомогою техніко-економічних розрахунків, то елементи другої групи – економіко-статистичних або аналітичних.

Значна кількість фахівців вважають, що створення нормативів для всіх елементів обігових активів невиправдане.

Доцільно нормувати тільки ті статті обігових активів, відносно яких дотримуються такі умови:

- господарські операції з ними мають регулярний характер;

– їх частка у складі активів істотна (більше 5-10%) і вони становлять однорідну групу;

– підприємства можуть впливати на їх величину.

Ці підходи не суперечать один одному, їх відмінності полягають у визначенні складу елементів, що підлягають нормуванню, і відповідних їм методах розрахунку.

Метод прямого розрахунку є найбільш точним способом визначення потреби в оборотних активах, оскільки враховує всі характерні особливості та досвід виробництва. При цьому, розрахунок здійснюється за кожним елементом оборотних активів з урахуванням виробничого плану, постачання та збуту. Метод застосовується для проектування нових підприємств і ліквідації надмірних запасів оборотних коштів. Проте, його використання є трудомістким, оскільки потребує розрахунку нормативів за кожним видом сировини та матеріалів.

2. При аналітичному методі сукупний норматив на плановий рік обчислюється відповідно до діючого нормативу в поточному році, скоригованого на зміну обсягів виробництва та швидкість обертання обігових активів.

Аналітичний метод базується на аналізі звітних даних про вкладення оборотних активів в товарно-матеріальні цінності і на визначенні динаміки за звітний період. Для розрахунку потреби в оборотних засобах за цією методикою із фактичних залишків і оборотних засобів віднімаються зайві і непотрібні запаси і робиться поправка на зміну умов поставки матеріальних цінностей промислового характеру і умов виробництва.

Використовуючи аналітичний метод визначення потреби підприємства в оборотних засобах, автор [31] рекомендує використовувати наступну розрахункову формулу:

$$Пз = З + Дз - Кз, \quad (1.1)$$

де $Пз$ - фінансово-експлуатаційна загальна потреба підприємства в оборотних засобах (ФЕП);

$З$ - запаси і витрати;

Дз - дебіторська заборгованість;

Кз - кредиторська заборгованість.

Основні недоліки аналітичного методу полягають у тому, що він ґрунтується на фактичних даних минулого періоду і не враховує можливі зміни в умовах роботи підприємства.

Деякі з цих недоліків включають:

1. Неактуальність даних: Нормативи, встановлені на основі аналізу минулого року, можуть бути неактуальними, оскільки умови роботи підприємства можуть змінитися. Наприклад, зміна ринкових умов, технологій виробництва, попиту на продукцію тощо. Тому аналітичний метод може давати відносні результати, що не відповідають поточним потребам підприємства.

2. Відсутність орієнтації на покращення: Аналітичний метод спрямований на аналіз фактичних умов роботи підприємства з попереднього періоду. Це означає, що він не пропонує нові інноваційні рішення або стратегії для поліпшення організації виробництва, постачання та збуту. Він лише враховує існуючі умови.

Аналітичний метод найбільш ефективний, коли умови роботи підприємства залишаються практично незмінними порівняно з попереднім періодом. Він не враховує значних змін у виробництві, постачанні та збуті, тому може бути некорисним у випадках, коли підприємство планує змінити свою діяльність або розширити обсяги.

3. Коефіцієнтний метод передбачає визначення потреби в оборотних активах на майбутній період шляхом внесення виправлень до нормативу попереднього року з урахуванням змін у виробничих, постачальницьких, реалізаційних та розрахункових умовах, які впливають на швидкість обертання оборотних коштів.

Потреба в оборотних коштах планується на основі зміни їх обсягів у базисному році, темпів зростання виробництва та можливого прискорення

оборотності оборотних коштів, залежно від їх елементів (сировина, матеріали, незавершене виробництво, готова продукція на складі).

Планова потреба за елементами оборотних коштів, які не залежать від обсягу діяльності (запасні частини, малоцінні та швидкозношувані предмети, витрати майбутніх періодів), визначається на рівні їх середньо-фактичних залишків.

4. Метод суми строк оборотності полягає у визначенні потреб в оборотних активах на підставі операційного та фінансового циклів. Операційний цикл охоплює період часу, необхідний для закупівлі сировини, виробництва готової продукції та її продажу, а фінансовий цикл включає період часу, необхідний для отримання грошових коштів від покупців і сплати кредиторам.

Для визначення потреб в оборотних активах за методом суми строк оборотності використовуються дані про операційний та фінансовий цикли підприємства. Потреба в оборотних активах обчислюється як сума тривалості операційного циклу та тривалості фінансового циклу.

Цей метод може бути складним у застосуванні через необхідність враховувати численні часткові строки оборотності. Однак, він дає змогу більш точно визначити потреби в оборотних активах та уникнути зайвих запасів.

5. Метод кореляційно-регресійного аналізу - це інструмент аналізу залежності між двома змінними. В контексті обліку та фінансового аналізу, використання цього методу дозволяє визначити планову величину оборотних активів за допомогою рівняння регресії, що встановлює зв'язок між шуканою плановою величиною та факторами, які її визначають. Одним з головних переваг цього методу є його простота - розрахунки планової величини оборотних активів виконуються за допомогою статистичних формул.

Для порівняння методів відносно переваг та їх недоліків складено табл. 1.2. [34].

Таблиця 1.2 – Порівняння методів планування оборотних активів

Найменування	Характеристика	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Прямий метод	Визначення розміру авансування: Спочатку проводиться визначення розміру авансування оборотних активів для кожного елемента окремо Підсумовування: Після визначення розміру авансування для кожного елемента, проводиться їх підсумовування, що дозволяє визначити загальну суму нормативу оборотних активів	1. Точність визначення потреби: Прямий метод надає найбільш точну оцінку потреби в оборотних активах, оскільки враховується конкретна інформація щодо кожного елемента оборотних активів 2. Урахування особливостей: Метод враховує організаційно-технологічні, технічні, транспортні та інші особливості підприємства, а також досвід та стан розрахунків. Це дозволяє враховувати специфіку виробничого процесу, постачання та збуту 3. Деталізована інформація: Прямий метод забезпечує наявність інформації про потребу в кожному елементі оборотних активів, враховуючи завдання виробничого плану	1. Велика кількість необхідної інформації: Використання прямого методу вимагає збору значної кількості інформації для визначення потреби в оборотних активах для кожного елемента окремо. Це може бути часом та ресурсозатратним завданням 2. Більш затратний внаслідок збору багато численної інформації 3. Затратність: Збір і обробка великої кількості числової інформації потребує додаткових зусиль і ресурсів. Процес збору, аналізу та обробки даних може бути складним і затратним для підприємства
Аналітичний метод	Базується на здійсненні розрахунків з урахуванням середніх фактичних залишків та змін обсягів виробництва. При цьому враховується коригування, що враховує зайві і непотрібні запаси, неліквіди, які можуть бути присутніми в попередньому періоді	1. Менш затратний: Використовуються дані, що вже є в наявності, зокрема з попередніх періодів. Це дозволяє зменшити затрати на збір і обробку інформації 2. Відносно простий у розрахунках: Аналітичний метод може бути виконаний з використанням простих математичних формул і обчислень	1. Не відображає реального проходження виробничого процесу та кругообігу оборотних активів, оскільки нормативи визначаються на основі фактичних даних минулого року 2. Визначені нормативи є досить відносними: Оскільки аналітичний метод ґрунтується на середніх значеннях і статистичних даних, він може не враховувати варіації і специфічні особливості виробництва.

Продовження табл. 1.2

1	2	3	4
			3. Не враховується сезонність виробництва: Аналітичний метод не враховує коливання виробництва, що можуть бути пов'язані з сезонними чинниками або змінами попиту 4. Не сприяє покращенню організації виробництва, постачання та збуту: Аналітичний метод зосереджується на обчисленнях і не враховує динаміку та покращення процесів управління оборотними активами
Коефіцієнтний метод	Здійснюється розрахунок потреби в оборотних активах з урахуванням тенденцій і співвідношень у змінах обсягу виробництва та окремих видів запасів і затрат. Використовуються співвідношення, що склалися в минулому, з використанням відповідних коефіцієнтів, які екстраполюються на майбутній період	1. Враховуються тенденції і зміни обсягу виробництва та окремих видів запасів і затрат: Коефіцієнтний метод дозволяє урахувати зміни виробничих процесів і співвідношень між різними видами активів 2. Можливість планування потреби в оборотних активах на декілька періодів наперед: Коефіцієнтний метод дозволяє прогнозувати потребу в оборотних активах на майбутні періоди, що дозволяє забезпечити більше стратегічне планування	1. Не враховується при розрахунках нормативів сезонність виробництва: Коефіцієнтний метод не враховує коливання виробництва, які можуть бути пов'язані з сезонними факторами або змінами попиту 2. Неточність розрахунків: Оскільки коефіцієнтний метод базується на екстраполяції даних з минулого періоду, його точність може бути обмеженою, особливо при змінах у виробничих процесах та затратах

Продовження табл. 1.2

1	2	3	4
Метод суми строків оборотності	Ціль методу полягає в визначенні потреб, що виникають внаслідок операційного циклу. Ці потреби вимірюються в днях або у відсотках від обсягу продажів.	1. Надає додаткову інформацію для аналізу діяльності: Метод суми строків оборотності дозволяє отримати більш детальний огляд операційного циклу підприємства та визначити його вплив на оборотні активи	1. Важкий у застосуванні через необхідність розрахунку численних часткових строків оборотності: Розрахунок строків оборотності може бути складним завданням, оскільки вимагає аналізу багатьох компонентів операційного циклу та їх взаємозв'язку 2. Неможливість підсумовування строків оборотності в днях: Оскільки строки оборотності визначаються відносно різних величин у знаменнику формул строків оборотності, їх не можна просто підсумувати, що може ускладнити аналіз та порівняння результатів
Метод кореляційно-регресійного аналізу	Цей метод дозволяє визначити планову величину оборотних активів шляхом встановлення зв'язку між шуканою величиною і факторами, що впливають на неї, за допомогою рівняння регресії. Таким чином, він враховує взаємозв'язки та вплив різних факторів на потребу в оборотних активах	1. Точність розрахунків: Використання регресійних моделей дозволяє отримати більш точні результати планування оборотних активів, оскільки враховується зв'язок між величиною активів та факторами, що впливають на неї 2. Врахування специфіки формування оборотних активів за окремими групами: Метод кореляційно-регресійного аналізу може бути застосований для визначення потреби в оборотних активах окремо для кожної групи, таких як запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти та фінансові вкладення	1. Потреба в інформації про базові показники за багато звітних періодів: Для правильного визначення потреби в оборотних активах за допомогою регресійного аналізу, необхідно мати інформацію про значення факторів та величину активів протягом тривалого періоду

Прямий метод планування оборотних активів відзначається своєю точністю, урахуванням особливостей підприємства та наявністю деталізованої інформації. Це дозволяє більш точно визначити потребу в оборотних активах і забезпечити їх ефективне використання. Хоча прямий метод планування оборотних активів має свої переваги, включаючи точність і урахування особливостей, його недоліки полягають у вимозі до багатої інформації та затратності процесу збору та обробки даних. При використанні цього методу необхідно бути готовим до витрат часу і ресурсів на забезпечення необхідної інформації для планування оборотних активів.

Аналітичний метод має свої переваги, включаючи використання наявних даних і простоту розрахунків, його недоліки полягають у відсутності точності відображення реальних процесів, відносності нормативів, неурахуванні сезонності та обмеженому впливу на покращення управління. При використанні цього методу важливо усвідомлювати його обмеження і забезпечити додатковий аналіз та оцінку для отримання більш точних результатів.

Незважаючи на недоліки, коефіцієнтний метод може бути корисним інструментом для планування оборотних активів, особливо при врахуванні його обмежень та додаткового аналізу результатів.

Метод суми строків оборотності може бути корисним інструментом для аналізу та планування оборотних активів, якщо його обмеження та потенційні неточності будуть враховані і використані з обережністю.

Метод кореляційно-регресійного аналізу є потужним інструментом для планування оборотних активів, оскільки дозволяє враховувати зв'язки та вплив різних факторів на обсяг активів підприємства. Цей метод дозволяє враховувати вплив не одного, а цілого ряду факторів, що дозволяє отримати більш точну інформацію про потреби підприємства у оборотних активах.

Однак, для отримання достатньо точного рівняння регресії необхідно проаналізувати велику кількість порівнянних базових показників за декілька звітних періодів, що може бути важко в сучасних умовах на вітчизняних

підприємствах. Крім того, цей метод ґрунтується на припущенні про лінійну залежність між показниками, тому в разі несприятливих умов рівняння регресії може бути неточним.

Як видно з табл. 1.2, використання різних методів планування оборотних активів, таких як метод прямого розрахунку, метод середньої кількості днів та метод кореляційно-регресійного аналізу, залежить від конкретних умов і потреб підприємства. Так, при створенні нового підприємства доцільним буде використання методу прямого розрахунку, оскільки в цьому випадку відсутня інформація з минулих періодів. Аналітичний метод може бути більш вигідним при наявності достатньої інформації з минулих періодів та впевненості в тому, що в планованому періоді не передбачаються суттєві зміни.

В умовах нестабільної економіки будь-яке планування може бути недостатньо ефективним, оскільки зовнішні фактори можуть значно впливати на результати діяльності підприємства. Проте, попри це, планування є важливим інструментом управління оборотними активами, оскільки воно дозволяє підприємству адаптуватись до змінних умов ринку та внутрішніх факторів, що можуть відбуватись в компанії.

Однак, важливо розуміти, що планування оборотних активів не є статичним процесом і потребує постійного оновлення та коригування в залежності від змін в економічному середовищі та внутрішніх факторів підприємства.

Висновки до розділу 1

На основі проведених досліджень і теоретичного узагальнення існуючих методичних підходів до аналізу оборотних активів та оцінки їх використання встановлене наступне.

Розглянувши сучасні підходи до визначення поняття оборотних активів, було досліджено різницю між поняттями, які ототожнювалися з оборотними активами.

Дослідження показало, що оборотні активи можна розглядати як контрольовані фінансові та нематеріальні активи, які служать для поточної діяльності підприємства та мають призначення для реалізації або споживання протягом одного операційного циклу.

Метод аналізу оборотних активів був узагальнено до п'яти етапів: оцінка загального розміру оборотних активів, дослідження структури оборотних активів, оцінка впливу факторів, які обумовлюють зміни в обсязі оборотних активів підприємства, оцінка зміни складу джерел фінансування оборотних активів та розрахунок показників ефективності використання оборотних активів.

Стан, склад та структура оборотних активів є важливим індикатором ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства. Наприклад, підприємство з високою матеріаломісткістю виробленої продукції може бути ефективним, якщо воно ефективно управляє своїми запасами і забезпечує своєчасну поставку необхідних матеріалів. Однак, якщо ці запаси недостатньо ефективно управляються, то це може призвести до затримок у виробництві та зниження прибутковості підприємства. Тому, аналіз стану, складу та структури оборотних активів є важливим етапом у процесі управління підприємством.

Планування оборотних активів є актуальним з точки зору наявності необхідних коштів та їх залучення, але недоречним через складнощі у прогнозуванні діяльності та руху грошових коштів, особливо в умовах економічної кризи, коли важко передбачити, коли дебітор сплатить свій борг та чи буде здатен погасити його взагалі. Прогнозувати, чи будуть клієнти сплачувати свої борги вчасно, може бути вкрай складним в умовах кризи.

Зараз існують різні методи планування оборотних активів, такі як прямий метод, аналітичний метод, коефіцієнтний метод, метод суми строків оборотності та метод кореляційно-регресійного аналізу. Порівнявши методи планування оборотних активів було визначено, що найбільш точними є прямий метод та метод кореляційно-регресійного аналізу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ НВП «ПРОМВОК»

2.1. Коротка характеристика ТОВ НВП «Промвок»

ТОВ НВП «Промвок» було засноване в 2000 році, як підприємство яке займається обробкою полів сільськогосподарською технікою та продажем зернових і технічних культур. Керівником підприємства є Мазін Сергій Вікторович.

ТОВ НВП «Промвок» розташоване за адресою Дніпропетровська обл., Покровський р-н, с. Коломійці, вул. Леніна, 38.

В розпорядженні підприємства знаходиться (14,6 га), це власні землі керівника. На підприємстві працює понад 100 осіб. Найбільша частина продукції реалізується на завод «Бікорм», з яким підприємство співпрацює вже 10 років.

На балансі підприємства знаходяться споруди: загальною площею понад 2000 кв.м.:

- Адміністративна будівля – 300 кв.м
- Приміщення олійниці – 350 кв.м
- Приміщення цеху – 700 кв.м
- Склади та гаражі – 650 кв.м
- Приміщення для охорони – 40 кв.м

Основною продукцією підприємства є технічні та зернові культури.

Основними придбаннями за останні 2 роки є якісна сільськогосподарська техніка, купівля земель для вирощування зернових та технічних культур поблизу підприємства.

Обрана політика щодо фінансування підприємства базується на принципах використання власних та залучених коштів. Через те, що основними замовниками є структури мереж «Агропромисловості» та приватні підприємства,

які займаються даним видом діяльності, вони розраховуються після виконання договорів.

ТОВ НВП «Промвок» є юридичною особою, має самостійний баланс, може від свого ім'я укласти договори, здобувати майнові й особисті немайнові права й мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді. ТОВ НВП «Промвок» має круглу печатку, може мати штамп і бланки із зображенням свого найменування й емблему, а так само інші атрибути юридичної особи, відкриває розрахункові й інші рахунки в банках. ТОВ НВП «Промвок» відповідає за своїми обов'язками всім своїм майном, а його керівники несуть ризики збитків, пов'язаних з діяльністю компанії.

Метою підприємства є реалізація на основі отриманого прибутку соціальних та економічних інтересів власників майна, трудового колективу, а також задоволення споживчого попиту на продукцію, надані послуги чи виконані роботи.

Товариство здійснює свою діяльність на основі та у відповідності з чинним законодавством України, а також Статутом.

2.2. Аналіз стану оборотних активів ТОВ НВП «Промвок»

Досягнення ефективного використання оборотних активів є ключовим фактором, який визначає фінансову стійкість підприємства та його можливість до сталого розвитку. Розумне розміщення оборотних активів забезпечує підприємству можливість виконання фінансових зобов'язань та забезпечує його майбутній розвиток. Тому під час аналізу ми будемо визначати структуру оборотного капіталу, його розміщення в сфері виробництва та його ефективність використання.

Групи оборотних активів досліджуємого підприємства можна розділити на наступні (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки складу і структури оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» за 2019-2021рр.

Види оборотних активів по ступені ліквідності	2019		2020		2021		Зміни 2020 до 2019		Зміни 2021 до 2020	
	Сума, тис.грн	Пит. вага, %	Сума, тис.грн	Пит. вага, %	Сума, тис.грн	Пит. вага, %	Тис. грн.	% пунктів	Тис. грн.	% пунктів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	340,2	2,23	956,1	6,63	231,5	1,33	615,9	4,4	-724,6	-5,3
2. Кошти у розрахунках (дебіторська заборгованість)	5463,2	35,83	5359,9	37,15	8450,2	48,62	-103,3	1,32	3090,3	11,47
3. Запаси (матеріальні оборотні кошти)	8450,0	55,41	7930,2	54,95	8455,0	48,64	-519,8	-0,46	524,8	-6,31
4. Інші оборотні активи	995,6	6,53	183,0	1,27	244,0	1,4	-812,6	-5,26	61	0,13
Усього оборотних активів	15249,0	100	14429,2	100	17380,7	100	-819,8	-	2951,5	-

1. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції - це кошти, що знаходяться в наявності на рахунках підприємства та інвестиції в цінні папери та інші фінансові інструменти.

2. Дебіторська заборгованість (розрахункові кошти) - це кошти, які повинні бути сплачені підприємству за надані товари або послуги, але ще не отримані.

3. Запаси - це матеріали, напівфабрикати, готова продукція та інші ресурси, що знаходяться на складах підприємства і очікують на використання у виробничому процесі або продажу.

4. Інші оборотні активи.

Зменшення оборотних активів в 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 819,8 тис.грн. пов'язано в основному за рахунок зменшення інших оборотних активів на 812,6 тис.грн., запасів на 519,8 тис.грн. Розмір грошових коштів збільшився у 2020 році на 615,9 тис.грн.

У структурі оборотних активів у 2020 році відбулися аналогічні зменшення. Питома вага інших оборотних активів зменшилась з 6,53% до 1,27%, запаси з 55,41% до 54,95%.

У 2021 році відбулося збільшення оборотних активів в порівнянні з 2020 роком на 2951,5 тис.грн. через збільшення дебіторської заборгованості на 3090,3 тис.грн., запасів на 524,8 тис.грн., при зменшенні грошових коштів на 724,6 тис.грн.

До складу статті "Інші оборотні активи" балансу (рядок 1190) станом на 31.12.2019 і 31.12. 2021 років включені суми податкового кредиту і податкових зобов'язань з податку на додану вартість у сумі 76 тис. і 48 тис грн. за окремими господарськими операціями, розраховані відповідно до податкового законодавства України (податкові зобов'язання за отриманими авансами, податкові зобов'язання з імпорту послуг, податковий кредит, непідтверджений податковими накладними).

У структурі оборотних активів у 2021 році відбулося зменшення питомої ваги найбільш мобільної частини оборотних коштів – грошових коштів з 6,63% до 1,33 % і ріст питомої ваги дебіторської заборгованості з 37,15% до 48,62%, що негативно вплинуло на фінансовий стан ТОВ НВП «Промвок».

Так, дебіторська заборгованість може стати причиною зменшення платоспроможності підприємства, особливо у випадку, коли велика частина заборгованості є простроченою. Це може призвести до того, що підприємство не зможе вчасно сплатити свої зобов'язання перед кредиторами, постачальниками і іншими сторонами.

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємство повинно вживати заходів для зменшення строків погашення заборгованості, виявлення клієнтів з високим ризиком несплати та підвищення якості відносин з клієнтами. Аналіз дебіторської заборгованості може допомогти підприємству виявити проблемні зони та розробити стратегії для їх вирішення.

Виконаємо аналіз стану дебіторської заборгованості за строками виникнення з метою з'ясування стану розрахунково-платіжної дисципліни (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Аналіз стану та структури дебіторської заборгованості за 2021 рік ТОВ НВП «Промвок»

№	Дебіторська заборгованість за строками непогашення	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Разом	
		тис.грн.	питома вага, %	тис.грн.	питома вага, %	тис.грн.	питома вага, %
1	До 12 місяців	5541,41	75,2	576,33	53,3	6117,74	72,39
2	Від 12 до 18 місяців	1348,51	18,3	377,37	34,9	1725,88	20,42
3	Від 18 до 36 місяців	478,98	6,5	127,6	11,8	606,58	7,18
	Разом	7368,9	100	1081,3	100	8450,2	100

За даними табл. 2.2 72,39% дебіторської заборгованості виникло за 2021 рік. Борг в сумі 478,98 тис.грн., що виник за продукцію, дебітори не сплачують підприємству більше ніж півтора року.

Нижче подано перелік показників, що характеризують якість, ліквідність і оборотність дебіторської заборгованості [14]: 1. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості: показує, скільки разів за рік обертається дебіторська заборгованість.

$$K_{ДЗ} = \frac{РП}{\overline{ДЗ}}, \quad (2.1)$$

де $РП$ – виручка від реалізації продукції, грн.,

$\overline{ДЗ}$ - середня сума дебіторської заборгованості за період, грн..

2. Тривалість періоду погашення (інкасації) дебіторської заборгованості:

$$t_{ДЗ} = \frac{360}{K_{ДЗ}}, \quad (2.2)$$

3. Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів:

$$d_{ДЗ} = \frac{ДЗ}{ОА}, \quad (2.3)$$

де $ДЗ$ – сума чистої дебіторської заборгованості, грн.;

$ОА$ – оборотні активи, грн.

Стан дебіторської заборгованості унаочнює табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Показники стану дебіторської заборгованості ТОВ НВП «Промвок» за 2019-2021рр.

№	Показник	2019	2020	2021	Відхилення 2020 до 2019	Відхилення 2021 до 2020
1	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості ($K_{ДЗ}$)	3,01	3,29	2,82	0,28	-0,47
2	Період погашення дебіторської заборгованості ($t_{ДЗ}$), дні	120	109	128	-11	19
3	Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів ($d_{ДЗ}$)	0,35	0,37	0,48	+0,02	+0,11

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 0,28 пункту в 2020 році, що привело до зменшення періоду погашення дебіторської заборгованості на 11 днів. Але в 2021 році коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості зменшився на 0,47 пункту, що означає зменшення швидкості сплати заборгованості підприємству. Збільшення терміну обороту дебіторської заборгованості на 19 днів у 2021 році є негативною тенденцією в роботі підприємства і означає, що ТОВ «Промвок» в 2021 році повільніше отримує свої кошти за реалізовану продукцію порівняно з попередніми роками.

Коли дебіторська заборгованість не обертається швидко, це означає, що гроші, які повинні бути сплачені підприємству, застрягли в боргувальниках. Це зменшує наявність грошових коштів для здійснення операцій, що може призвести до недостатньої ліквідності підприємства. Крім того, збільшується ризик появи сумнівних боргів, оскільки чим довший період заборгованості, тим менше ймовірності, що борг буде повернений. Все це може призвести до зниження платоспроможності підприємства та погіршення його фінансового стану. Тому важливо контролювати оборотність дебіторської заборгованості та регулярно здійснювати заходи для її покращення.

Частка дебіторської заборгованості в обсязі поточних активів в 2019 році складає 35%, в 2021 році цей показник збільшився до 37 %, а в 2021 році відбулось збільшення до 48 %.

Так, правильне розуміння термінів "платоспроможність" та "ліквідність" є дуже важливим для оцінки фінансового стану підприємства.

Платоспроможність - це здатність підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами вчасно та повністю. Якщо загальні активи підприємства більші, ніж його зобов'язання (як коротко-, так і довгострокові), то підприємство вважається платоспроможним. Така ситуація свідчить про те, що підприємство має достатньо активів для погашення всіх своїх зобов'язань у разі їх виникнення.

Ліквідність - це один з важливих показників фінансового стану підприємства. Якщо підприємство має достатньо поточних активів, які можуть бути швидко конвертовані в грошові кошти для погашення поточних зобов'язань, то воно вважається ліквідним. Це дає змогу забезпечити стабільну фінансову позицію підприємства та вчасну виплату зобов'язань перед постачальниками та іншими кредиторами.

Розраховують наступні основні показники ліквідності.

Загальний коефіцієнт ліквідності (покриття) розраховується як частка поточних активів до поточних зобов'язань і дозволяє оцінити, наскільки підприємство здатне виконати свої поточні зобов'язання за рахунок своїх

поточних активів. Нормативне значення цього показника залежить від галузі та особливостей конкретного підприємства, але загалом приймається, що значення коефіцієнта більше 2 вказує на задовільну ліквідність підприємства. Однак, варто мати на увазі, що цей показник не враховує часові рамки погашення зобов'язань і може бути недостатнім для оцінки ліквідності в деяких сферах бізнесу [25, 35].

Коефіцієнт покриття розраховується наступним чином:

$$K_{з.л} = \frac{A_1 + A_2 + A_3}{\Pi_1 + \Pi_2}, \quad (2.4)$$

де A_1 – найбільш ліквідні активи (Σ Р 1160-1165), грн.

A_2 – активи, що швидко реалізуються (Σ Р 1125-1155), грн.

A_3 – активи, що реалізуються повільно (Σ Р 1100, 1190), грн.

Π_1 – негайні пасиви (Σ Р 1610-1690), грн.

Π_2 – короткострокові пасиви (Р 1600), грн.

Коефіцієнт швидкої ліквідності відображає здатність підприємства погасити свої зобов'язання, використовуючи готівку та короткострокові фінансові інвестиції. Нормативне значення коефіцієнта залежить від галузі та конкретної ситуації, але загалом воно повинно бути більше 1 [25]. Це свідчить про те, що підприємство має достатньо ресурсів для погашення своїх короткострокових зобов'язань, якщо потрібно.

Він обчислюється так:

$$K_{ш.л} = \frac{A_1 + A_2}{\Pi_1 + \Pi_2}, \quad (2.5)$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності вимірює, наскільки повністю поточні зобов'язання покриваються активами, що мають високу ступінь ліквідності, такими як грошові кошти або короткострокові інвестиції. Цей коефіцієнт дозволяє оцінити можливості підприємства погасити свої зобов'язання в найближчому майбутньому. Нормативні значення коефіцієнта можуть

відрізнятися в залежності від галузі і конкретних умов діяльності підприємства, але в середньому можуть складати 0,2; 0,5; 0,7 [35]. Якщо коефіцієнт абсолютної ліквідності менше нормативного значення, це може вказувати на ризик недостатньої ліквідності підприємства, яке може бути не в змозі вчасно погасити свої зобов'язання.

Визначається коефіцієнт абсолютної ліквідності за формулою:

$$K_{A.L.} = \frac{A_1}{\Pi_1 + \Pi_2} \quad (2.6)$$

Аналіз показників ліквідності підприємства дозволяє оцінити його здатність вчасно погасити свої зобов'язання. Для цього порівнюють фактичні значення коефіцієнтів ліквідності з нормативними значеннями та проводять динамічний аналіз цих показників. Результати аналізу дають змогу зробити висновок про те, чи достатньо оборотних активів для покриття короткострокових зобов'язань підприємства, і чи є необхідність вдосконалювати управління ліквідністю.

Розрахуємо показники коефіцієнти ліквідності та оформимо дані в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Показники ліквідності ТОВ НВП «Промвок» в 2019 - 2021 роках

Показники ліквідності	2019р.	2020р.	2021р	Абсолютне відхилення		Нормативне значення
				2020/2019	2021/2020	
Загальний коефіцієнт ліквідності	2,39	2,46	1,83	0,07	-0,63	> 2
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,91	1,08	0,92	0,17	-0,16	> 1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,05	0,16	0,02	0,11	-0,14	> 0,2

Загальний коефіцієнт ліквідності на протязі 2019-2020 рр. відповідав нормативному значенню, тобто підприємство мало реальну можливість покриття

поточних зобов'язань за рахунок оборотних засобів. На кожну гривню поточних зобов'язань ТОВ «Промвок» припадало в 2019 році 2,39 грн. оборотних активів, а в 2020 році – 2,46 грн.

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності було більше нормативного значення лише в 2020 році і свідчило, що за рахунок грошових коштів та очікуваних фінансових надходжень ТОВ «Промвок» мало можливість повністю погасити поточні зобов'язання підприємства.

В 2021 році всі коефіцієнти ліквідності погіршили свої значення та були нижче нормативних значень. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності в 2021 році зменшилось в порівнянні з 2020 роком на 0,14. Так як коефіцієнт абсолютної ліквідності складає 0,02, ТОВ «Промвок» в 2021 році спроможне погасити 2% поточної заборгованості за рахунок наявних грошових коштів.

Отже, можна говорити про негативну тенденцію до зменшення ліквідності ТОВ НВП «Промвок» і погіршення його платоспроможності.

До показників, що характеризують стан оборотних активів, належать [14, 17]:

1. Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства ($K_{p.v.}$):

$$K_{p.v.} = \frac{B_{o.a.}}{B_m}, \quad (2.7)$$

де $B_{o.a.}$ - вартість оборотних активів (фактична наявність), грн.;

B_m - вартість майна підприємства, грн.

2. Частка оборотних активів, що важко реалізувати у загальному обсязі оборотних активів (d_{OAB}):

$$d_{OAB} = \frac{OAB}{OA} \cdot 100, \quad (2.8)$$

де OAB – оборотні активи, що важко реалізувати, грн. (витрати майбутніх періодів; незавершене виробництво; готова продукція, що не користується

попитом; виробничі запаси, що втратили споживчі властивості; сумнівна та безнадійна дебіторська заборгованість);

OA – оборотні активи, грн.

3. Коефіцієнт співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних оборотних активів (K_C):

$$K_C = \frac{OAB}{OAL}, \quad (2.9)$$

де OAL – ліквідні оборотні активи: грошові активи, короткострокові фінансові активи, дебіторська заборгованість, грн.

4. Час обороту оборотних активів (t_{OA}):

$$t_{OA} = \frac{\overline{OA} \cdot D}{PI}. \quad (2.10)$$

де PI – виручка від реалізації продукції, грн.;

\overline{OA} - середня вартість оборотних активів за період, грн.;

D – кількість днів в періоді.

Розраховані показники стану оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» зведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники стану оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» за 2019-2021 рр.

№	Показник	2019	2020	2021	Відхилення 2020 до 2019	Відхилення 2021 до 2020
1	2	3	4	5	6	7
1	Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів у майні підприємства (K_{pe})	0,96	0,98	0,97	+0,01	-0,01
2	Частка оборотних активів, що важко реалізувати у	55,41	54,96	48,64	-0,45	-6,32

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7
	загальному обсязі оборотних активів (d_{OAB}), %					
3	Коефіцієнт співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних оборотних активів (K_C)	1,45	1,25	0,97	-0,2	-0,28
4	Час обороту оборотних активів (t_{OA}), дні	320	303	298	-17	-5

Коефіцієнт реальної вартості оборотних активів свідчить, що частка оборотних активів у майні підприємства в 2019 році складала 96%. Цей показник збільшився в 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 0,01, в 2021 році зменшився на 0,01. Збільшення показника в динаміці є позитивною тенденцією для підприємства.

Позитивною тенденцією на протязі 2019-2021 р. є зменшення питомої ваги оборотних активів, що важко реалізувати у загальному обсязі оборотних активів. Оскільки зменшення питомої ваги важко реалізовуваних оборотних активів може свідчити про те, що підприємство сконцентрувалося на більш ліквідних активах, які можуть бути швидко перетворені в готівку для погашення зобов'язань. Також зменшення коефіцієнту співвідношення важко реалізовуваних оборотних активів до ліквідних оборотних активів може свідчити про збільшення ліквідності підприємства, оскільки більша частина оборотних активів стала більш ліквідною.

Швидкість обертання оборотних активів на протязі 2019-2021рр. зменшилась. Це є позитивною тенденцією, тобто якщо в 2019 році на ТОВ НВП «Промвок» оборотні активи проходили всі стадії кругообігу на підприємстві за 320 днів, то в 2021 році оборотні активи підприємства здійснювали один обіг за 298 днів.

2.3. Аналіз джерел фінансування оборотних активів ТОВ НВП «Промвок»

Аналіз джерел майна підприємства ТОВ НВП «Промвок» здійснюється за даними балансу форма 1 (додаток А). В аналітичній таблиці 2.7 наведено перелік джерел власних і позичених коштів вкладених у майно даного підприємства.

Уся інформація наведена в таблиці 2.7 береться з балансу за винятком рядка «Наявність власних оборотних коштів» - це розрахункова величина (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Розрахунок показника «Наявність власних оборотних коштів»

Показник	2019	2020	2021
1. Власний капітал (підсумок розділу 1 пасиву балансу)	9436,1	8843,5	8385,3
2. Забезпечення майбутніх витрат і платежів	0	0	0
3. Довгострокові зобов'язання (підсумок розділу 2 пасиву балансу)	0	0	0
4. Необоротні активи (підсумок розділу 1 активу балансу)	558,3	279,2	489,9
5. Наявність власних оборотних коштів (ряд.1 + ряд.2 + ряд.3 – ряд.4)	8877,8	8564,3	7895,4

Аналізуючи наведені дані табл. 2.6, 2.7, можна зробити висновки, що вартість майна підприємства зменшилась в 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 1098,9 тис.грн, та збільшилась в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 3162,2 тис.грн.

За звітний 2021 рік частка позичених коштів збільшилась на 61,73% і становила 53,08% у структурі майна за абсолютного їх збільшення на 3620,4 тис. грн.

Підприємству вистачає власних оборотних коштів. Негативною тенденцією в 2021 році є збільшення кредиторської заборгованості у структурі позичених коштів, з 29,46% в 2020 році до 40,9% в 2021 році, при абсолютному її збільшенні в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 2976,4 тис.грн. Поточні зобов'язання в 2021 році збільшились на 644 тис. грн. (42,04%) в порівнянні з 2020 роком.

Частка власного капіталу в загальній сумі майна в 2021 році зменшилась в порівнянні з 2020 роком на 458,2 тис.грн. (з 60,13% в 2020 році до 46,92% в 2021 році).

Кількість власних оборотних коштів також зменшилась в 2021 році на 668,9 тис.грн. або на 7,8%. Змінилась і їхня величина в структурі власних коштів підприємства - їх частка зменшилась на 14,05%.

За рахунок власних оборотних коштів на кінець 2021 року покривалось 13,59% матеріальних оборотних коштів ($66,6: 489,9 * 100$).

До показників, що характеризують стан джерел фінансування оборотних активів відносять [14]:

1. Власний оборотний капітал (*ВОК*):

$$ВОК = BK - НА, \quad (2.11)$$

де *BK* – власний і прирівняний до нього капітал, грн.;

НА – необоротні активи, грн. (р.І активу балансу).

2. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (*K_м*):

$$K_m = \frac{ВОК}{BK}, \quad (2.12)$$

3. Коефіцієнт забезпечення власними засобами (*K_з*):

$$K_z = \frac{ВОК}{ОА}. \quad (2.13)$$

де *ОА* – оборотні активи, грн.

Розраховані показники стану джерел фінансування оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» зведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники стану джерел фінансування оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» за 2019-2021 рр.

№	Показник	2019	2020	2021	Відхилення 2020 до 2019	Відхилення 2021 до 2020
1	Власний оборотний капітал (ВОК), грн..	8877,8	8564,3	7895,4	-313,5	-668,9
2	Коефіцієнт маневреності власного капіталу (K_m)	0,94	0,97	0,94	+0,03	-9,03
3	Коефіцієнт забезпечення власними засобами (K_3)	0,58	0,59	0,45	+0,01	-0,14

В 2021 році відбулося зменшення власного оборотного капіталу на 668,9 тис.грн. в порівнянні з 2020 роком, що в свою чергу призвело до зменшення коефіцієнту маневреності власного капіталу. В 2021 році ТОВ НВП «Промвок» мало змогу вільно маневрувати коштами власного оборотного капіталу у розмірі 94%. Коефіцієнт забезпечення власними засобами на протязі трьох років мав високе значення (норматив $> 0,1$). В 2021 році 45% оборотних активів фінансувалося за рахунок власних оборотних засобів.

2.4. Аналіз ефективності використання оборотних активів ТОВ НВП «Промвок»

Результати господарської діяльності значно залежать від ефективного використання оборотних активів, а для оцінки цього використовують різні показники, такі як коефіцієнт оборотності оборотних засобів, тривалість одного обороту, коефіцієнт завантаження засобів оборотів, матеріаломісткість та інші.

Для ефективності використання оборотних активів можна виділити наступні традиційні економічні показники.

1. Коефіцієнт оборотності активів є узагальнюючим показником, який відображає швидкість обертання всього майна підприємства, зазначеного в балансі.

Цей показник показує, скільки разів за певний період часу капітал, інвестований в активи підприємства, повертається в обіг.

Розраховується за наступною формулою [14]:

$$K_A = \frac{PP}{\bar{A}}, \quad (2.14)$$

де РП – виручка від реалізації продукції, грн.,

\bar{A} - середньорічна вартість активів, грн.

2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів (K_{OA}) відображає, скільки разів оборотні активи були використані для здійснення операцій з виробництва та реалізації продукції протягом певного періоду (наприклад, рік). Чим вище значення КОА, тим ефективніше підприємство використовує свої оборотні активи. Збільшення КОА може бути досягнуте двома способами: збільшенням обсягу виробництва продукції на одиницю оборотних активів або зменшенням обсягу оборотних активів, необхідних для виробництва такої ж кількості продукції. Наприклад, підприємство може ефективніше використовувати свої запаси, зменшити час обороту кредитів або знизити рівень заборгованості від покупців. Це дозволить збільшити кількість операцій, які можна здійснити за допомогою оборотних активів, або зменшити кількість активів, що потрібні для даного обсягу діяльності.

Розраховується за наступною формулою [14]:

$$K_{OA} = \frac{PP}{\overline{OA}}, \quad (2.15)$$

де РП – виручка від реалізації продукції, грн.,

\overline{OA} - середня вартість оборотних активів за період, грн..

3. Для оцінки ефективності управління оборотними активами підприємства можна використовувати коефіцієнт завантаження оборотних активів (K_{3OA}). Якщо цей коефіцієнт є дуже високим, це може свідчити про те, що підприємство має занадто багато оборотних активів в порівнянні з рівнем продажів, що може призводити до непотрібних витрат на зберігання запасів, зниження ліквідності та інших проблем. У такому випадку, підприємство повинно розглянути можливість зменшення обсягу оборотних активів або збільшення рівня продажів, щоб підвищити ефективність управління своїми ресурсами.

Розраховується наступним чином [36]:

$$K_{3OA} = \frac{\overline{OA}}{PI}, \quad (2.16)$$

4. Коефіцієнт оборотності запасів (K_3) відображає, скільки разів за певний період часу запаси підприємства були продані і замінені новими. Цей показник дозволяє оцінити ефективність управління запасами та уникнути їх надмірного накопичення. Чим вище коефіцієнт, тим швидше оборот запасів, що може свідчити про ефективне використання ресурсів підприємства. Однак, високий коефіцієнт також може свідчити про недостатню кількість запасів, що може призвести до нестачі продукції для задоволення попиту на ринку. Коефіцієнт оборотності запасів розраховується наступним чином [14]:

$$K_3 = \frac{C_{PI}}{\bar{3}}, \quad (2.17)$$

де C_{PI} – собівартість реалізованої продукції, грн.;

$\bar{3}$ - середня вартість запасів товарно-матеріальних за період, грн.

5. Строк зберігання запасів (t_3) розраховується за формулою [14]:

$$t_3 = \frac{360}{K_3}, \quad (2.18)$$

6. Рентабельність оборотних активів (R_{OA}) визначає, скільки грошей припадає на кожну грошову одиницю оборотних активів. Цей показник характеризує, наскільки ефективно підприємство використовує свої оборотні активи для генерації прибутку. Висока рентабельність оборотних активів свідчить про те, що підприємство успішно використовує свої ресурси і здатне забезпечити стабільний прибуток в майбутньому. Низька рентабельність оборотних активів може бути наслідком неефективного використання ресурсів або недостатнього обсягу продажів, що може потребувати перегляду стратегії підприємства та оптимізації використання його ресурсів. Розраховується наступним чином [35]:

$$R_{OA} = \frac{ЧП}{\overline{OA}} \times 100\%, \quad (2.19)$$

де $ЧП$ - чистий прибуток, грн.,

\overline{OA} - середня вартість оборотних активів за період, грн.

Розраховані показники ефективності використання оборотних активів зведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Показники ефективності використання оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» за 2019-2021 рр.

Показники	2019	2020	2021	Відхилення абсолютне (+,-) 2020 до 2019	Відхилення абсолютне (+,-) 2021 до 2020
1	2	3	4	5	6
1. Виручка від реалізації продукції, тис.грн. (Вр)	19360,6	17840,6	19463,3	-1520	1622,7

Продовження табл. 2.9

1	2	3	4	5	6
2. Середня вартість оборотних активів за період, тис.грн. (\overline{OA})	16959,55	14839,1	15904,95	-2120,45	1065,85
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів K_{OA}	1,14	1,20	1,22	0,06	0,02
4. Тривалість одного обороту оборотних активів, дні (t_{OA})	320	304	299	-16	-5
5. Коефіцієнт завантаження оборотних активів K_{3OA}	0,87	0,83	0,82	-0,04	-0,01
6. Відносне вивільнення оборотних коштів у зв'язку з прискоренням оборотності, тис.грн. 2020р.: $\frac{17840,6}{360} \cdot (304 - 320)$ 2021р. : $\frac{19463,3}{360} \cdot (299 - 304)$	-	792,9	270,3	-	-
7. Коефіцієнт оборотності активів K_A	1,09	1,17	1,19	+0,08	+0,02
8. Коефіцієнт оборотності запасів K_3	1,56	1,34	1,45	-0,22	+0,11
9. Строк зберігання запасів t_3 , днів	231	272	248	+41	-24
10. Рентабельність оборотних активів R_{OA} , %	1,23	3,49	4,78	+2,26	+1,29

Як видно з табл. 2.9, у результаті росту ефективності використання оборотних активів в 2020 році на ТОВ НВП «Промвок» відбулося відносне вивільнення оборотних коштів. Фінансовий результат від прискорення оборотності склав 792,9 тис. грн.

В 2021 році також відбулося покращення використання оборотних активів. Про це свідчить прискорення оборотності оборотних активів (збільшення з 1,20 в 2020р. до 1,22 в 2021р.), та зменшення тривалості одного обороту на 5 днів в 2021 році в порівнянні з 2020 роком.

Позитивна динаміка в 2021 році відбувається стосовно використання запасів підприємства. Коефіцієнт оборотності запасів в 2021 році збільшився (збільшення з 1,34 в 2020р. до 1,45 в 2021р.), та відбувалося зменшення строку зберігання запасів на 24 дні.

Показник рентабельності оборотних активів в 2021 році в порівнянні з 2020 роком також покращився, через збільшення чистого прибутку отриманого в 2021 році.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного аналізу стану та ефективності використання оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» зроблені наступні висновки:

Аналіз динаміки складу та структури оборотних активів свідчить про збільшення суми оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» в 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 2951,5 тис.грн. за рахунок збільшення дебіторської заборгованості на 3090,3 тис.грн., питома вага якої в 2021 році в структури оборотних активів зайняла 48,62%, запасів на 524,8 тис.грн., при зменшенні грошових коштів на 724,6 тис.грн.

Аналіз стану дебіторської заборгованості дає можливість стверджувати про погіршення політики управління дебіторською заборгованістю на ТОВ НВП «Промвок». Про це говорить зменшення коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості з 3,29 в 2020 році до 2,82 в 2021 році, а також збільшення терміну обороту з 109 днів в 2020 році до 128 днів в 2021 році.

В 2021 році всі коефіцієнти ліквідності погіршили свої значення та були нижче нормативних значень. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності в 2021 році зменшилось в порівнянні з 2020 роком на 0,14. В 2021 році підприємство спроможне погасити 2% поточної заборгованості за рахунок наявних грошових

коштів. Отже, можна говорити про негативну тенденцію до зменшення ліквідності ТОВ НВП «Промвок» і погіршення його платоспроможності.

Аналіз показників стану оборотних активів показав позитивну тенденцію на ТОВ НВП «Промвок» щодо зменшення питомої ваги оборотних активів, що важко реалізувати. Про це свідчить зменшення коефіцієнту співвідношення оборотних активів, що важко реалізувати до ліквідних оборотних активів з 1,25 в 2020 році до 0,97 в 2021 році.

Аналіз джерел фінансування оборотних активів дає можливість говорити що підприємство фінансується майже порівну як за рахунок власних джерел (46,92%) так і за рахунок позикових джерел (53,08%). На протязі 2021р. в структурі джерел фінансування оборотних активів відбувається тенденція до зменшення власних фінансових ресурсів та збільшення залучених.

В 2021 році 45% оборотних активів фінансувалося за рахунок власних оборотних засобів. Кількість власних оборотних коштів зменшилась на 7,8% в 2018 році в порівнянні з 2020 роком, також зменшилась їх частка в структурі власних коштів на 14,05% в порівнянні з 2020 роком.

В 2021 році відбулося зменшення власного оборотного капіталу на 668,9 тис.грн. в порівнянні з 2020 роком, що в свою чергу призвело до зменшення коефіцієнту маневреності власного капіталу. В 2021 році ТОВ НВП «Промвок» мало змогу вільно маневрувати коштами власного оборотного капіталу у розмірі 94%.

Аналіз ефективності використання оборотних активів на ТОВ НВП «Промвок» свідчить про покращення використання оборотних активів. Про це свідчить прискорення оборотності оборотних активів на протязі усіх трьох років (збільшення з 1,14 в 2019р. до 1,22 в 2021р.), та зменшення тривалості одного обороту на 5 днів в 2021 році в порівнянні з 2020 роком. Через прискорення оборотності оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» відбулося відносно вивільнення оборотних коштів в 2021 році – 270,3 тис.грн.

Показник рентабельності оборотних активів має тенденцію до збільшення, за рахунок збільшення в кожному році чистого прибутку за фінансовим результатом діяльності.

Узагальнив результати аналізу щодо ефективності управління оборотними активами ТОВ НВП «Промвок» можна стверджувати про задовільний стан процесу управління оборотними активами на досліджуваному підприємстві.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Визначення необхідних обсягів оборотних активів ТОВ НВП «Промвок»

3.1.1. Планування необхідних обсягів оборотних активів методом регресійного аналізу

Принциповими позиціями планування оборотних коштів в умовах ринкової економіки варто вважати:

- ініціативний характер планування;
- застосування укрупнених методів розрахунків;
- планування всієї сукупності оборотних коштів - як нормованих, так і ненормованих.

Таким чином, крім визначення величини оборотних коштів у запасах, незавершеного виробництва, готової продукції, варто планувати й прогнозувати рівень фінансових активів, а саме: суму дебіторської заборгованості й сукупність короткострокових фінансових вкладень і коштів.

Дебіторська заборгованість (понад 40% оборотних коштів) традиційно вважається «непридатною» для планування із причин або «нестабільності», або «незаконності». У ринковій економіці практично більша частина розрахунків з дебіторами - по наданому покупцях комерційному кредиту або по договірних авансах носить цілком законний, стабільний, а отже, і передбачуваний характер.

Не викликає сумнівів необхідність планування коштів і короткострокових фінансових вкладень із урахуванням високого рівня їхньої ліквідності й щодо малої тривалості обороту.

Грошові кошти підприємств представляють завершальну стадію кругообігу оборотних коштів, після якої вони включаються в новий кругообіг. Підприємство

завжди стоить перед вибором на користь прибутковості або ліквідності коштів. Без планування такий вибір зробити важко.

Метод моделювання, який використовується для прогнозування економічних показників, базується на стохастичних моделях. Однією із форм економіко-статистичного моделювання є кореляційне моделювання. Кореляційна модель реалізується за допомогою методів кореляції та регресії. Кореляційну модель прийнято називати рівнянням регресії [36, с. 16].

Ми пропонуємо використати метод регресивного аналізу для планування потреби ТОВ НВП «Промвок» в оборотних коштах. Цей метод може бути застосований як до планування нормованих оборотних коштів - запасів, так і ненормованих - дебіторської заборгованості, коштів і фінансових вкладень. Причому якщо для визначення потреби в запасах можна скористатися хоча й складним і досить трудомістким розрахунково-аналітичним методом, то для формування рівня ненормованих оборотних активів альтернативи методу регресивного аналізу немає.

У загальному виді економіко-математична модель визначення на перспективний період потреби в оборотних коштах може бути представлена в наступному виді [37; 38, с. 36]:

$$y = a + bx \quad (3.1)$$

де y - прогнозована потреба в оборотних коштах;

x - фінансові показники господарської діяльності підприємства (виторг від продажів або собівартість реалізації продукції);

a - постійна величина оборотних коштів, що не залежить від обсягів господарської діяльності;

b - коефіцієнт регресії (залежності величини оборотних коштів від обсягів господарської діяльності).

Важливим етапом прогнозування економічних показників є оцінка точності й надійності прогнозів.

Параметри рівняння дозволяють оцінити вплив кожного фактора на рівень результативного показника. Однак вони не в змозі оцінити ступінь сили взаємозв'язку і взаємозалежності між результативним показником і факторами, що визначають його рівень. Сила взаємозв'язку або тіснота зв'язку визначають якість рівняння, теоретичну і практичну цінність його. Показником тісноти зв'язку є коефіцієнт парної лінійної кореляції (r) [36, с.54] :

$$R = \frac{\frac{\sum x_i \times y_i}{n} - \bar{x} \times \bar{y}}{\sqrt{\frac{\sum x_i^2}{n} - \bar{x}^2} \times \sqrt{\frac{\sum y_i^2}{n} - \bar{y}^2}}, \quad (3.2)$$

Про тісноту зв'язку роблять висновки з таких значень показника:

$|r| \leq 0,5$ – зв'язок слабкий;

$0,7 \geq |r| \geq 0,5$ – зв'язок середній;

$|r| \geq 0,7$ – зв'язок сильний.

Використовуючи даний коефіцієнт в оцінці точності прогнозу варто пам'ятати, що коефіцієнт парної кореляції в силу своєї сутності відбиває лінійне співвідношення величин, що корелюються і характеризує лише взаємозв'язок між тимчасовим рядом фактичних значень і рядом прогнозних значень ознак. І навіть якщо коефіцієнт кореляції $R = 1$, те це ще не припускає повного збігу фактичних і прогнозних оцінок, а свідчить лише про наявність лінійної залежності між тимчасовими рядами прогнозних і фактичних значень ознаки.

В MS Excel можна використовувати коефіцієнт детермінації R^2 для оцінки якості рівняння тренду. Коефіцієнт детермінації R^2 вказує на те, яка частина варіації спостережуваного показника (Y) пояснюється фактором часу (t) в регресійній

моделі. Чим більше значення коефіцієнта детермінації R^2 , тим краще підходить рівняння регресії для пояснення залежності між часом і показником.

Однак, коефіцієнт детермінації R^2 не є єдиним критерієм оцінки якості рівняння тренду. В деяких випадках він може не відображати повністю всю суттєву інформацію про залежність між часом і показником. Тому рекомендується також використовувати інші методи оцінки, такі як порівняння контрольних сум теоретичного ряду (розрахованого за рівнянням тренду) з сумою значень вихідного ряду.

Для розрахунку теоретичного ряду в MS Excel можна використовувати формулу тренду, яку можна відображати на діаграмі. Щоб це зробити, необхідно ввести значення періодів (моментів часу) на робочому аркуші і задати формулу тренду, використовуючи вбудовані функції аркуша MS Excel. Формулу тренду можна ввести в першу комірку діапазону значень показника, вказавши посилання на відповідну комірку з моментом часу (періодом), а потім розширити формулу на весь діапазон значень періодів [39].

Крім тісноти зв'язку для оцінки адекватності рівняння реальним процесам або для порівняння точності прогнозів, визначених за різними моделями, використовують середню помилку апроксимації (%) [36, 38, 40]:

$$\varepsilon^* = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n \frac{|y_t - \hat{y}_t^*|}{y_t} \times 100\% . \quad (3.3)$$

Даний показник є відносним показником точності прогнозу й не відбиває розмірність досліджуваних ознак, виражається у відсотках і на практиці використовується для порівняння точності прогнозів отриманих як по різних моделях, так і по різних об'єктах. Інтерпретація оцінки точності прогнозу на основі даного показника представлена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Інтерпретація оцінки точності прогнозу

$\bar{\varepsilon}, \%$	Інтерпретація точності
< 10	Висока
10-20	Хороша
20-50	Задовільна
>50	Не задовільна

З огляду на специфіку формування оборотних коштів по окремих групах (запаси, дебіторська заборгованість, кошти й фінансові вкладення), доцільно спочатку формувати однофакторні моделі для розрахунку потреби по кожній групі оборотних активів, а потім визначати їх загальну (сумарну) величину. При цьому як показники господарської діяльності можуть використовуватися:

- а) для оборотних коштів у запасах - повна собівартість реалізованої продукції;
- б) для оборотних коштів у дебіторській заборгованості, коштів і фінансових вкладень - виторг від продажів.

Тоді загальна потреба підприємства в оборотних коштах складе [37]:

$$\Sigma y = y_1 + y_2 + y_3 \quad (3.4)$$

где $y_1 = a_1 + b_1 * x_1$ - оборотні кошти в запасах (x_1 - повна собівартість реалізованої продукції);

$y_2 = a_2 + b_2 * x_2$ - оборотні кошти в дебіторській заборгованості (x_2 - виторг від продажів);

$y_3 = a_3 + b_3 * x_3$ - кошти й короткострокові фінансові вкладення (x_3 - виторг від продажів).

Відповідно до викладеної методики в табл. 3.2 представлені вихідні дані для розробки економіко-математичних моделей планування потреби в оборотних коштах ТОВ НВП «Промвок».

Таблиця 3.2 – Склад і динаміка оборотних коштів ТОВ НВП «Промвок», тис. грн.

Роки	Запаси		Дебіторська заборгованість		Грошові кошти		Сума оборотних коштів
	у ₁	х ₁	у ₂	х ₂	у ₃	х ₃	Σу
2013	8697,85	33118	7413,05	33978	258,35	33978	16369,25
2014	10401,5	54150	7984,5	55897	821,5	55897	19207,5
2015	12159	62892	9412	63584	1230	63584	22801
2016	12501,95	61255	9918	65872,2	1513,95	65872,2	23933,9
2017	10474,7	53406,0	10931,2	65604,5	816,1	65604,5	22222
2018	11371,65	51618,9	10266,95	80381,1	1034,75	80381,1	22673,36
2019	9187,35	14400,4	6435,9	19360,6	326,7	19360,6	15949,95
2020	8190,1	10964,0	5411,55	17840,6	648,15	17840,6	14249,8
2021	8192,6	11881,7	6905,05	19463,3	593,8	19463,3	15691,45

Дані по окремих групах оборотних коштів (у₁, у₂, у₃) отримані на підставі форми № 1 «Бухгалтерський баланс» як середньорічні чисельні значення відповідних рядків балансу на початок і на кінець року.

Показник «повна собівартість реалізованої продукції» (х₁) представлений у формі № 2 «Звіт про фінансові результати». Показник «виторг від продажів» (х₂, х₃) також береться з форми № 2.

Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів наведено в додатку Б. На основі вихідних даних, представлених у табл. 3.2, були отримані наступні рівняння регресії:

- для оборотних коштів у запасах: $y_1 = 7411,153 + 0,0692035 * x_1$.

Отримані в результаті кореляційного аналізу економіко-математичні моделі характеризуються досить високим значенням коефіцієнта кореляції $K_1 = 0,913$, що свідчить про тісний зв'язок досліджуваних параметрів (y_1 і x_1);

- для оборотних коштів у дебіторській заборгованості: $y_2 = 4850,355 + 0,0735222 * x_2$.

Коефіцієнт кореляції $K_2 = 0,932$ свідчить про високу, реальну залежність функції y_2 від аргументу x_2 .

- для оборотних активів у коштах і короткострокових фінансових вкладеннях: $y_3 = 216,049 + 0,01255571 * x_3$.

Коефіцієнт кореляції $K_3 = 0,746$ свідчить про сильний зв'язок досліджуваних параметрів y_3 і x_3 .

Досить високий рівень коефіцієнтів кореляції K_1 , K_2 , K_3 , дозволяє зробити висновок про можливість і доцільність прогнозування (планування) оборотних активів з використанням методів регресійного аналізу.

Нижче представлені прогнозні розрахунки потреби ТОВ НВП «Промвок» в оборотних коштах на 2022 р., в основі яких лежать наступні показники, що характеризують стратегію його економічного розвитку:

- очікуваний обсяг реалізованої продукції – 19429,06 тис.грн.;
- повна собівартість реалізованої продукції – 12720,09 тис.грн.

Спрогнозуємо на 2022 рік обсяг реалізованої продукції та собівартості від операційної діяльності ТОВ НВП «Промвок» методом ковзних середніх, що одним із відомих методів згладжування тимчасових рядів. Застосовуючи цей метод, можна елімінувати випадкові коливання й одержати значення, що відповідають впливу головних факторів.

У процесі згладжування за допомогою ковзних середніх вибирається певна кількість послідовних спостережень, які утворюють інтервал часу. Значення цього інтервалу розраховуються шляхом взяття середнього значення (арифметичного середнього) цих спостережень. Отримане середнє значення використовується як

згладжене значення для цього інтервалу часу, і його присвоюють середині цього інтервалу.

Потім інтервал зсувається на одне спостереження вперед і розрахунок середньої повторюється для нового інтервалу. Цей процес продовжується до тих пір, поки не буде оброблено всі спостереження. В результаті отримується ряд згладжених значень, який відображає загальну тенденцію часового ряду, з видаленням краткочасних коливань.

При згладжуванні тимчасового ряду ковзними середніми в розрахунках беруть участь всі рівні ряду. Чим ширше інтервал згладжування, тим більше плавним виходить тренд. Згладжений ряд коротше первісного на $(n - 1)$ спостережень, де n - величина інтервалу згладжування.

При великих значеннях n коливальність згладженого ряду значно знижується. Одночасно помітно скорочується кількість спостережень, що створює труднощі.

Вибір інтервалу згладжування залежить від цілей дослідження. При цьому варто керуватися тим, у який період часу відбувається дія, а отже, і усунення впливу випадкових факторів.

Даний метод використовується при короткостроковому прогнозуванні. Його робоча формула [41]:

$$y_{t+1} = m_{t-1} + \frac{1}{n} \cdot (y_t - y_{t-1}), \quad \text{якщо } n = 3, \quad (3.5)$$

де $t + 1$ - прогнозний період; t - період, що передує прогнозному періоду (рік, місяць і т.д.); Y_{t+1} - прогнозований показник; m_{t-1} - ковзна середня за два періоди до прогнозного; n - число рівнів, що входять в інтервал згладжування; Y_t - фактичне значення досліджуваного явища за попередній період; Y_{t-1} - фактичне значення досліджуваного явища за два періоди, що передують прогнозному.

Для розрахунку прогнозного значення виручки від реалізації методом ковзної середньої необхідно:

1. Визначити величину інтервалу згладжування, в нашому випадку візьмемо величину інтервалу рівну 3 ($n = 3$).

2. Розрахувати ковзну середню для перших трьох періодів:

$$m_{2015} = (Y_{2014} + Y_{2015} + Y_{2016}) / 3 = (55897 + 63584 + 65872,2) / 3 = 61784,4.$$

Отримане значення заносимо в таблицю 3.3 в середину взятого періоду.

Далі розраховуємо m для наступних трьох періодів 2014, 2015, 2016.

$$m_{2016} = (Y_{2015} + Y_{2016} + Y_{2017}) / 3 = (63584 + 65872,2 + 65604,5) / 3 = 65020,2.$$

Далі за аналогією розраховуємо m для кожних трьох рядом періодів і результати заносимо в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Прогнозування виручки від реалізації продукції ТОВ НВП «Промвок» методом ковзних середніх на 2022 рік

Роки	Виручка від реалізації продукції, тис.грн., Y_t	Ковзна середня, m , %	Розрахунок середньої відносної помилки, $\frac{ Y_\phi - Y_p }{Y_\phi} * 100, \%$
2014	55897	-	-
2015	63584	61784,4	$(63584 - 61784,4) / 63584 * 100 = 2,83$
2016	65872,2	65020,2	$(65872,2 - 65020,2) / 65872,2 * 100 = 1,29$
2017	65604,5	70619,26	$(65604,5 - 70619,26) / 65604,5 * 100 = 7,64$
2018	80381,1	55115,4	$(80381,1 - 55115,4) / 80381,1 * 100 = 31,4$
2019	19360,6	39194,1	$(19360,6 - 39194,1) / 19360,6 * 100 = 102,4$
2020	17840,6	18888,16	$(17840,6 - 18888,16) / 17840,6 * 100 = 5,87$
2021	19463,3	-	-
		Всього:	151,43
2022	19429,06	-	-

3. Розрахувавши ковзну середню для всіх періодів, будемо прогнозувати виручку на 2022 р. по формулі (3.5):

$$Vir_{\text{пл}} 2022p = 18888,16 + 1/3 (19463,3 - 17840,6) = 19429,06 \text{ тис.грн.}$$

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.3):

$$\varepsilon = 153,43/6 = 25,23\% \text{ - інтервал } 20\% - 50\%, \text{ точність прогнозу задовільна.}$$

Графічно згладжування ряду за допомогою ковзної середньої унаочнює рис.

3.1.

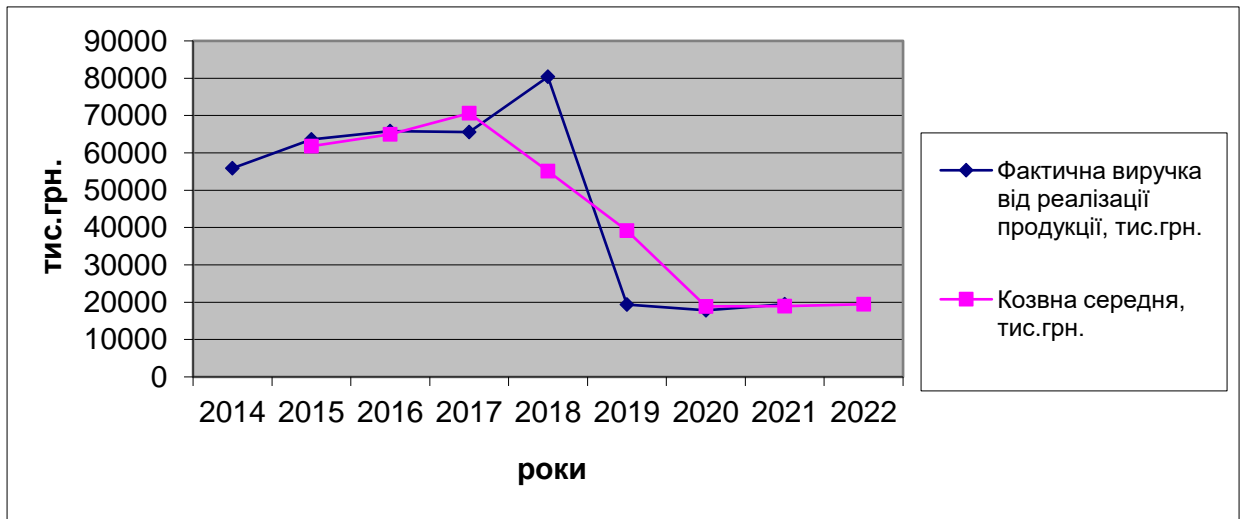

Рис. 3.1 – Згладжування ряду за допомогою ковзної середньої (виручка від реалізації продукції)

Далі виконаємо прогнозування собівартості реалізованої продукції методом ковзної середньої (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Прогнозування собівартості реалізованої продукції ТОВ НВП «Промвок» методом ковзних середніх на 2022 рік

Роки	Собівартість реалізованої продукції, тис.грн., Y_t	Ковзна середня, m , %	Розрахунок середньої відносної помилки, $\frac{ Y_\phi - Y_p }{Y_\phi} * 100, \%$
1	2	3	4
2014	54150	-	-
2015	62892	59432,2	$ 62892-59432,2 :62892*100 = 5,5$
2016	61255	59184,3	$ 61255-59184,3 :61255*100 = 3,38$
2017	53406	55426,6	$ 53406-55426,6 :53406*100 = 3,78$
2018	51618,9	39808,4	$ 51618,9-39808,4 :51618,9*100 = 22,88$
2019	14400,4	25661,1	$ 14400,4-25661,1 :14400,4*100=78,19$
2020	10964,0	12415,36	$ 10964,0-12415,36 :10964,0*100=13,23$
2021	11881,7	-	-
2022	-	-	-

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4
		Всього:	126,96
2022	12720,09		

Прогноз собівартості реалізованої продукції на 2022 р. по формулі (3.5):

$$\text{Соб.}_{\text{пл. 2022 р}} = 12415 + 1/3 (11881,7 - 10964) = 12720,09 \text{ тис.грн.}$$

Графічно згладжування ряду за допомогою ковзної середньої унаочнює рис.

3.2.

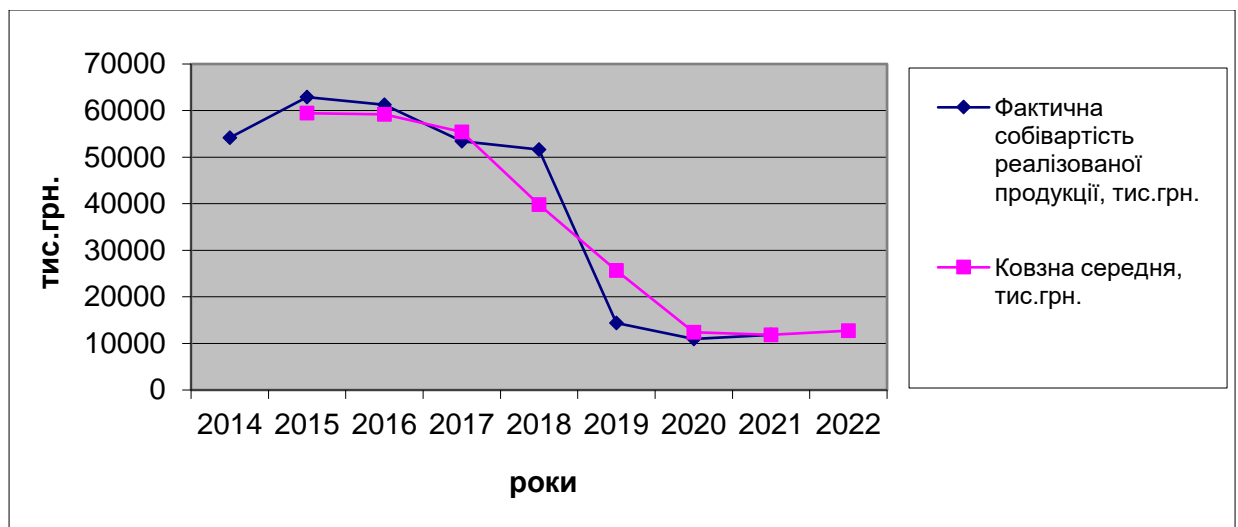

Рис. 3.2 – Згладжування ряду за допомогою ковзної середньої (собівартість)

Розраховуємо середню відносну помилку по формулі (3.3):

$$\varepsilon = 126,96/6 = 21,16\% \text{ - інтервал } 20\%-50\%, \text{ точність прогнозу задовільна.}$$

Відповідно до цих параметрів величина оборотних коштів по окремих групах складе:

- у запасах: $y_1 = 7411,153 + 0,0692035 \times 12720,09 = 8291,42 \text{ тис.грн.};$

- у дебіторській заборгованості: $y_2 = 4850,355 + 0,0735222 \times 19429,06 = 6278,82 \text{ тис.грн.};$

- у короткострокових фінансових вкладеннях і коштах: $y_3 = 216,049 + 0,01255571 \times 19429,06 = 459,99 \text{ тис.грн.}$

У підсумку очікувана потреба в оборотних коштах може досягти величини:

$$\Sigma y = 8291,42 + 6278,82 + 459,99 = 15030,23 \text{ тис.грн.}$$

Відносне вивільнення (економія) оборотних коштів в 2022 р. визначається в такий спосіб:

- тривалість одного обороту оборотних коштів:

$$2021 \text{ рік: } D_{21} = (360 * 15691,45) / 19463,3 = 290 \text{ днів;}$$

$$2022 \text{ рік: } D_{22} = (360 * 15030,23) / 19429,06 = 278 \text{ днів;}$$

- скорочення тривалості одного обороту: $\Delta D = D_{21} - D_{22} = 290 - 278 = 12 \text{ днів;}$

• сума оборотних коштів в 2022 р. (OK_{19}) при збереженні тривалості одного обороту на рівні 2021 р. (290 днів) визначиться з вираження:

$$290 = (360 * OK_{21}) / 19429,06, \text{ звідки: } OK_{21} = 15651,18 \text{ тис.грн.};$$

• відносна економія оборотних коштів: $\Delta OK = 15651,18 - 15030,23 = 620,95 \text{ тис.грн.}$

3.1.2. Планування необхідних обсягів оборотних активів аналітичним методом

Аналітичний метод застосовується в тому випадку, коли у плановому періоді не очікується істотних змін в умовах роботи підприємства порівняно з попереднім. У цьому випадку норматив оборотних коштів у поточному році визначається шляхом корегування нормативів оборотних коштів у попередньому періоді на очікуваний темп росту обсягу виробництва [42, с.67].

Умова застосування аналітичного методу - наявність сформованої виробничої програми, статистичних даних за минулі періоди про зміну залишків нормованих оборотних активів.

Потреба в оборотних коштах визначається по формулі [43]:

$$Об_{\Pi} = Z_{оазр} * Tr, \quad (3.6)$$

де $Об_{\Pi}$ – оборотні кошти планованого виробництва;

$З_{оазр}$ – середньо фактичні залишки оборотних коштів базового періоду;

T_p – темпи зростання обсягу виробництва в плановому році;

$$T_p = \frac{V_{\Pi}}{V_B}, \quad (3.7)$$

V_{Π} – обсяг виробництва в планованому періоді;

V_B – обсяг виробництва в базовому періоді.

Розрахуємо необхідний обсяг оборотних активів для ТОВ НВП «Промвок» аналітичним методом.

При розрахунку планової потреби в оборотних коштах аналітичним методом враховується, по-перше, планований ріст виторгу від реалізації продукції, по-друге, прискорення оборотності оборотних коштів.

Показники, необхідні для розрахунку потреби в оборотних коштах, приводяться в табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Показники діяльності ТОВ НВП «Промвок» у базисному (2021р.) і плановому (2022р.) періодах

Показник	Умовне позначення	Базовий період 2021р.	Плановий період 2022р.
Виручка від реалізації продукції, тис.грн.	ВР	19463,3	19429,06
Зростання виручки від реалізації в плановому періоді	ТВР	-	0,998240791
Середня величина оборотних коштів, тис.грн.	\overline{OK}	15691,45	15015,68
Коефіцієнт завантаження	КЗ	0,806207	0,772846
Тривалість одного обороту, дні	ОБОК	290	278
Темп зміни тривалості одного обороту оборотних коштів	Тоб	-	95,86206

Виходячи із планованого прискорення оборотності оборотних коштів (у цьому випадку скорочення тривалості одного обороту в днях) визначається планова

величина коефіцієнта забезпеченості оборотними коштами (коефіцієнта завантаження).

$$K_{3,ПЛ} = K_{3,БАЗ} \cdot (T_{ОБ} / 100) = 0,806207 \cdot (95,86206 / 100) = 0,772846$$

Знаючи плановий коефіцієнт завантаження оборотних коштів і темп росту обсягу реалізації продукції, розраховується величина оборотних коштів підприємства в плановому періоді.

$$\overline{OK} = VP_{БАЗ} \cdot T_{ВР} \cdot K_{3,ПЛ} = 19463,3 \cdot 0,998240791 \cdot 0,772846 = 15015,68 \text{ тис.грн.}$$

Сума оборотних коштів в 2022 р. (OK_{22}) при збереженні тривалості одного обороту на рівні 2021 р. (290 дні) визначиться з вираження:

$$290 = (360 \cdot OK_{22}) / 19429,06, \text{ звідки: } OK_{22} = 15651,18 \text{ тис.грн.}$$

$$\begin{aligned} \text{Відносна економія оборотних коштів: } \Delta OK &= 15651,18 - 15015,68 = \\ &= 635,5 \text{ тис.грн.} \end{aligned}$$

3.2. Визначення економічного ефекту та ефективності від впровадження обґрунтованих обсягів оборотних активів

Розрахувавши потребу оборотних активів для ТОВ НВП «Промвок» на плановий 2022 рік двома методами визначимо при якому методі планування оборотних активів найбільше покращяться показники стану та ефективності використання оборотних активів.

Розрахунок показників ефективності використання оборотних активів при застосуванні кореляційного та аналітичного методу планування оборотних активів зведено в табл. 3.6.

Як видно з табл. 3.6 при плануванні кожним методом відбувається збільшення коефіцієнту оборотності оборотних активів та зменшення тривалості одного обороту оборотних активів на 12 днів. Це говорить про покращення використання оборотних активів в плановому періоді.

Таблиця 3.6 – Зіставлення показників ефективності використання оборотних активів при плануванні регресійним та аналітичним методами

Показники	Базовий 2021	Плановий 2022 Регресійний метод	Плановий 2022 Аналітичний метод
1. Виручка від реалізації продукції, тис.грн. (ВР)	19463,3	19429,06	19429,06
2. Середня вартість оборотних активів за період, тис.грн. (\overline{OA})	15691,45	15030,23	15015,68
3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів K_{OA}	1,240376	1,292665	1,293918
4. Тривалість одного обороту оборотних активів, дні (t_{OA})	290	278	278
5. Коефіцієнт завантаження оборотних активів $K_{зOA}$	0,806207	0,773595	0,772846
6. Відносна економія оборотних активів, тис.грн	-	620,95	635,5

Але використовуючи аналітичний метод при плануванні оборотних активів ТОВ НВП «Промвок» відбудеться більша відносна економія оборотних активів в порівнянні з регресійним методом планування на 14,55 тис.грн.

Для обґрунтування вибору методу планування оборотних активів необхідно виявити їх переваги та недоліки. Узагальнивши літературу [44, 45, 46] щодо переваг та недоліків існуючих методів планування, встановлено переваги та недоліки запропонованих в бакалаврській роботі методів планування оборотних активів (табл. 3.7).

Таблиця 3.7 – Консолідація переваг та недоліків запропонованих моделей

Метод	Переваги	Недоліки
Кореляційний та регресійний аналіз	1. Методи дають можливість отримувати достатньо надійні результати. 2. Дозволяють проаналізувати вплив ряду факторів, дати кількісну оцінку ступеню їх впливу на формування оборотних активів. 3. Кореляційний та регресійний аналіз є одними з найважливіших у групі економіко-статистичних методів. 4. Збір статистичних даних здійснюється на основі первинних документів, звітних даних 5. Використовувати методи доцільно при прогнозуванні показників на короткострокову та середньострокову перспективу	1. Потребує виконання певних умов: факторні та результативні ознаки мають підкорятися закону нормального розподілу. 2. Є трудомістким, і в сучасних умовах для його проведення широко використовується ПЕОМ. 3. Оптимальні статистичні властивості коефіцієнтів регресії m та a, \dots, a_0, які визначаються за допомогою методу найменших квадратів, залежать від ряду передумов, порушення яких може негативно вплинути на результати моделювання, і отже, на результати оцінки визначення оптимальної потреби оборотних активів
Аналітичний метод	1. Швидкість розрахунків. 2. Застосовується в тому випадку, коли в планованому періоді не передбачено істотних змін в умовах роботи підприємства в порівнянні з попереднім.	1. Для визначення нормативів оборотних засобів використовують фактичні залишки минулого року, тобто розмір нормативу формується на основі вартості раніше створених виробничих запасів).

На основі аналізу недоліків аналітичного методу планування оборотних активів із табл. 3.7 та з урахуванням результатів, можна зробити висновок про доцільність використання методу регресійного аналізу для планування оборотних активів у ТОВ НВП "Промвок". Цей метод забезпечує більшу точність визначення необхідної величини оборотних активів у процесі розрахунків.

Аналітичний метод, як зазначено в табл. 3.7, має деякі недоліки, такі як обмежена точність прогнозування, відсутність урахування взаємозв'язків між

різними факторами та складність в визначенні коефіцієнтів. Ці недоліки можуть призвести до неточностей в плануванні оборотних активів і, відповідно, до недофінансування або перевитрат.

Зворотньо, регресійний аналіз базується на аналізі статистичних залежностей між змінними та дозволяє враховувати вплив різних факторів на оборотні активи. Це дозволяє отримати більш точні та обґрунтовані прогнози щодо необхідної величини оборотних активів.

Отже, з урахуванням недоліків аналітичного методу планування та більшої точності методу регресійного аналізу, можна стверджувати про доцільність використання останнього для планування оборотних активів у ТОВ НВП «Промвок».

Висновки до розділу 3

1. Одним з основних аспектів ефективного використання оборотних коштів є визначення оптимального рівня, що забезпечить безперебійне та результативне функціонування підприємства.

2. Застосувавши метод регресійного аналізу, були отримані рівняння регресії для оборотних коштів у запасах, оборотних коштів у дебіторській заборгованості та оборотних активів у коштах та короткострокових фінансових вкладеннях, що дозволяє здійснювати прогнозування (планування) оборотних активів з високою точністю.

3. Значення коефіцієнтів кореляції, що є досить високими, підтверджують можливість та доцільність прогнозування (планування) оборотних активів за допомогою методів регресійного аналізу.

4. Використання однофакторних моделей для визначення потреби в кожній групі оборотних активів дозволило обчислити їх загальний обсяг. Очікувана потреба в оборотних коштах, визначена методом регресійного аналізу, склала

15030,23 тис. грн, що призвело до відносної економії оборотних коштів у розмірі 620,95 тис. грн.

5. Аналітичний метод планування необхідних обсягів оборотних активів дозволив встановити планову потребу у сумі 15015,68 тис. грн. Цей метод також забезпечив відносну економію оборотних коштів у розмірі 635,5 тис. грн.

6. Порівняльний аналіз показав, що метод регресійного аналізу є кращим засобом планування оборотних активів через його більшу точність у відтворенні реальних умов реалізації плану.

ВИСНОВКИ

В умовах кризових явищ і високої інфляції важливо змінити стратегію управління оборотними активами підприємств. Планування та ефективне використання цих активів допоможуть звільнити грошові ресурси та забезпечити нормальну ліквідність підприємства.

Деяка невизначеність у формулюванні сутності оборотних активів існує через різні терміни та підходи до їх визначення. Однак, загальноприйнятою є думка про їх використання протягом одного року або операційного циклу для забезпечення продуктивності та нормальної ліквідності підприємства.

Дослідження показників ефективності управління оборотними активами дозволяють визначати рівень управління та джерела фінансування за допомогою різних показників, включених до аналізу фінансового стану підприємства. Дослідження показників ефективності управління оборотними активами дозволило класифікувати їх за напрямками управління, такими як формування, використання та вибір джерел фінансування.

При плануванні оборотних активів використовуються різні методи, такі як прямий метод, аналітичний метод, коефіцієнтний метод, метод суми строків оборотності та метод кореляційно-регресійного аналізу.

Аналіз стану та ефективності використання оборотних активів у ТОВ НВП "Промвок" показав, що збільшення суми оборотних активів в 2021 році сталося за рахунок збільшення дебіторської заборгованості на 3090,3 тис. грн., що становить 48,62% від загальної структури оборотних активів.

Аналіз стану дебіторської заборгованості свідчить про погіршення політики управління нею у ТОВ НВП "Промвок". Аналіз показників стану оборотних активів показав позитивну тенденцію щодо зменшення питомої ваги оборотних активів, але реалізація цієї тенденції є складною.

Ефективність використання оборотних активів у ТОВ НВП "Промвок" в 2021 році покращилася. Показники оборотності оборотних активів показують прискорення протягом трьох років (з 1,14 в 2019 році до 1,22 в 2021 році) та зменшення тривалості одного обороту на 5 днів у 2021 році порівняно з 2020 роком.

В умовах зростаючої конкуренції та економічної нестабільності управління оборотними активами стає складною задачею. Тому важливо глибше розуміти сутність їх функціонування, встановлювати об'єктивні залежності та аналізувати використання оборотних активів для досягнення ефективного управління ними.

Планування оборотних активів за допомогою методу регресійного аналізу та аналітичного методу дозволило визначити необхідну потребу в оборотних активах на 2022 рік.

Планування за обома методами привело до вивільнення оборотних коштів, що свідчить про покращення використання оборотних активів у плановому періоді.

Метод регресійного аналізу є більш точним для планування потреби в оборотних активах, оскільки враховує зв'язок між шуканою величиною і факторами, що впливають на неї.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності". Наказ Міністерства фінансів України 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http:// zakon2.rada.gov.ua](http://zakon2.rada.gov.ua)
2. Господарський кодекс України : за станом на 01.01.2013 р. / Верховна рада України // Офіційний вісник України. – Офіц. вид. – К., 2003. – № 11. С. 303.
3. Бетехтіна Л.О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Л.О. Бетехтіна // Держава і регіони. Сер.: Економіка і підприємництво. – 2006. – №6. – С. 378-381.
4. Бетехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Л.О. Бетехтіна // Бізнес-навігатор. – 2009. – № 1 (16). – С.74-77.
5. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2005. – 592 с.
6. Дропа Я. Б. Організація управління оборотним капіталом промислових підприємств України : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / Я. Б. Дропа ; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Львів, 2006. – 20 с.
7. Пеняк Ю. С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Ю. С. Пеняк ; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2010. – 20 с.
9. Алексєєв І. В. Поняття «оборотних активів» підприємства як економічної категорії / І.В. Алексєєв, О.І. Нич // Економічний простір. – 2010. – № 42. – С. 133-137.
9. Бечко В. П. До питання щодо економічної сутності оборотних засобів / В.П. Бечко // Інноваційна економіка. – 2010. – № 4 (18). – С. 98-102.
10. Ізмайлова Н. В. Управління оборотними активами підприємств : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / Н. В. Ізмайлова ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. – К., 2009. – 20 с.

11. Поважний О. С. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи» / О.С. Поважний, Н.О. Крамзіна, Ю.В. Кваша // Економічний простір. – 2008. – №12/2. – С. 41-52.

12. Іонін Є.Є. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник. / Є.Є. Іонін. – К.: ЦНЛ, 2012. – 528 с. URL: [http://b\\$ko.com/book_134.html](http://b$ko.com/book_134.html)

13. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства / Я.В. Тютюнник // Економіка та держава. – 2021. – № 4. – С. 157-162.

14. Соляник Л. Г. Оборотні засоби промислового підприємства: оптимізація управління : монографія / Л. Г. Соляник; за ред. О.С. Галушко. – Дніпропетровськ : Вид-во НГУ, 2009. – 239 с.

15. Полторак А.С. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково-методологічні підходи [Електронний ресурс] / А.С. Полторак // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2013. – №7. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2171>

16. Велкова І.Ю. Сучасні методики розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств АПК / І.Ю. Велкова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип.1(48). – С. 46-51.

17. Бердар М.М. Фінанси підприємств : навч. посіб./ М.М. Бердар. – К.: Центр учбової літератури, 2010. - 352 с.

18. Піскульова І.В. Методологічні підходи до управління оборотними активами промислових підприємств: дис. ... канд. ек.наук: 08.00.04. Маріуполь, 2021. 165с.

19. Чубка О. М., Рудницька О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств. – Режим доступу: http://vlp.com.ua/files/64_2.pdf

20. Соляник Л.Г. Оборотні активи машинобудівних підприємств: процеси відтворення й оптимізації структури [Електронний ресурс]: монографія / Л.Г.Соляник, Ю.В. Дубей; М-во освіти і науки України, Нац.гірн.ун-т. –

Електрон.текст.дані. – Д.: НГУ, 2015. – 391 с. – Режим доступу: <http://nmu.org.ua> (дата звернення: 10.02.2023). – Назва з екрана.

21. Худякова Г.О. Джерела формування оборотних активів аграрних підприємств / Г.О. Худякова // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. – 2012. - Випуск 5. Том 2. – С. 327-333.

22. Кривоконь О.С. Аналіз стану та використання оборотних активів підприємства // О.С. Кривоконь, Н.Д. Глазко, Г.М. Іванова // Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: збірник наукових праць молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів / відп. ред. З.В. Герасимчук. – Луцьк: РВВ Луцького національного технічного університету, 2010. – Вип.4. Частина II. - С.42-47.

23. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / В.О. Подольская, О.В. Яріш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 488с.

24. Экономика предприятия и отраслей АПК: [учеб.] / [П. В. Лещиловский, В. Г. Гусаков, Е. И. Кивейша и др.]; [под. ред. П. В. Лещиловского, В. С. Тонковича, А. В. Мозоля]. – Минск: БГЭУ, 2007. – 574 с.

25. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болух, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. - Вид. 2-ге, перероб. і доп. - К. : КНЕУ, 2003. - 556 с.

26. Марцин В.С. Планування як основна складова процесу фінансової діяльності / В.С. Марцин // Фінанси України. – 2008. – №4. – С. 23-31.

27. Чубка О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств / О.М. Чубка, О.М. Рудницька // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/2485/1/64.pdf>

28. Сословський В.Г. Вибір методу планування оборотних активів підприємств / В.Г. Сословський, І.О. Лисненко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Fkd/2011_2/part1/24.pdf

29. Шереметинська О. В. Визначення потреби в оборотних активах хлібопекарських підприємств / О. В. Шереметинська // *Методологія та практика менеджменту на порозі ХХІ століття: загальнодержавні, галузеві та регіональні аспекти : матеріали ІV міжнародної науково-практичної конференції.* – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – Ч. 1. - С. 178-180.

30. Шабінський О.В. Удосконалення методики визначення потреби в оборотному капіталі як захід з підвищення економічної безпеки підприємств аграрного сектору / О.В. Шабінський // *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва : зб.наук. пр.* – Х. .Сер. Екон.науки. – 2013. - №3. – С.117-124.

31. Власова Н.О. Методичні підходи до визначення потреби в обігових активах на підприємствах роздрібно́ї торгівлі / Н.О. Власова, О.В. Михайлова // *Торгівля і ринок України.* – 2011. – Вип.32. – с.158-164.

32. Марцин В.С. Економіка торгівлі: підручник / В.С. Марцин. – К.: Знання, 2006. – 402 с.

33. Михайлова О.В. Деякі аспекти управління оборотними активами на підприємствах роздрібно́ї торгівлі / О.В. Михайлова // *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.* – 2010. – Вип. 2(12), – С. 228-234.

34. Волковська Я.В. Планування оборотних активів як необхідна складова управління оборотними активами підприємства / Я.В. Волковська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.rusnauka.com/23_NTP_2013/Economics/7_143446.doc.htm

35. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз. Навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир.: ПП “Рута”, 2003. – 680с.

36. Грабовецький Б.Є. Економіко-статистичні моделі і методи: теоретико-прикладні аспекти: монографія / Б.Є. Грабовецький. – Вінниця : ВНТУ, 2013. – 204с.

37. Графов А.В. Методы регрессионного анализа при планировании и прогнозировании потребности в оборотных средствах / А.В. Графов, С.А.

Шахватова // Аудитор. – 2013. - №1. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.1-fin.ru/?id=683>

38. Прогнозування соціально-економічних процесів : конспект лекцій / уклад.: О. В. Шебаніна та ін. - Миколаїв : МНАУ, 2022. - 95 с.

39. Теренчук А.Т. Методичні вказівки до практичного заняття «Засоби прогнозування і перспективних оцінок ПЕТ MS Excel» / А.Т. Теренчук; М-во освіти і науки України, Вінницький національний медичний університет. – В.: ВНМУ, 2011. – 17 с.

40. Кондіус І.С. Конспект лекцій з дисципліни «Прогнозування соціально-економічних процесів» освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за напрямом 6.030502 «Економічна кібернетика». / І.С. Кондіус. – Севастополь.: СІБС, 2012. – 155с.

41. Владимірова Л.П. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учеб. пособие. М.: Издательский Дом «Дашков и Ко», 2001. – 308 с.

42. Грабовецький Б. Є. Економіка підприємства: Навчальний посібник / Б.Є. Грабовецький, Т.М. Пілявоз. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 249 с.

43. Фінанси підприємств : підручник / В. В. Сокурєнко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Харків : ХНУВС, 2022. – 292 с

44. Ніколаєнко Д.В. Удосконалення системи прогнозування показників фінансового стану територіально-розподіленої компанії / Д. В. Ніколаєнко // Економіка. Управління. Інновації. - 2013. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_2_54.

45. Танасієнко Н.П. Методи виявлення резервів продуктивності праці: їх переваги та недоліки / Н.П. Танасієнко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. - №5, Т.3. – С. 64-67.

46. Бержанір І. А. Принципи та методи нормування оборотних засобів підприємств спиртопродуктового підкомплексу АПК / І. А. Бержанір // Актуальні

проблеми розвитку економіки регіону : науковий збірник / [за ред. І. Г. Ткачук]. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – Вип. 6. – Т. 2. – С. 221–226.

Додаток А

Фінансова звітність малого підприємства

Дата (рік, місяць, число)
 Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю за ЄДРПОУ
НВП "Промвок"
 Територія ДНІПРОПЕТРОВСЬКА за КОАТУУ
 Організаційно-правова за КОПФГ
 форма господарювання ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ
 Вид економічної діяльності Вирощування зернових та технічних за КВЕД
культур, виробництво олії

КОДИ		
2020	01	01
21917292		
124887104		
230		
01.11.0		

Середня кількість працівників, осіб 123
 Одиниця виміру: тис.грн з одним десятковим знаком
 Адреса, телефон вул. Леніна, 38, с. Коломійці, Покровський р-н,
 Дніпропетровська обл., 53600, Україна

I. Баланс на 31.12. 2019 р.
Форма № 1-м

Актив	Код рядка	Код за ДКУД	
		1801006	
1	2	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
3	4		
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	19,3	24,9
Основні засоби:	1010	965,9	533,4
первісна вартість	1011	2005,1	1596,5
знос	1012	(1039,2)	(1063,1)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	985,2	558,3
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	9924,7	8450,0
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	4585,5	3541,0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	2823,0	1922,2
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	313,2	340,2
Витрати майбутніх періодів	1170		

Інші оборотні активи	1190	1023,7	995,6
Усього за розділом II	1195	18670,1	15249,0
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	19655,3	15807,3

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	51,0	51,0
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9129,4	9385,1
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	9180,4	9436,1
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	8378,1	4196,5
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	2096,8	2174,7
Усього за розділом III	1695	10474,9	6371,2
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	19655,3	15807,3

Продовження дод.А

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2019 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19360,6	80381,1
Інші операційні доходи	2120	-	286,2
Інші доходи	2240	6112,4	1349,7
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	25473,0	82017,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(14400,4)	(51618,9)
Інші операційні витрати	2180	(10351,4)	(21111,3)
Інші витрати	2270	(-)	(1336,7)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(24751,8)	(74066,9)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	721,2	7950,1
Податок на прибуток	2300	(511,8)	(1431,0)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	209,4	6519,1

Керівник _____

С.В. Мазін

М. П.

Головний бухгалтер _____

Н.І. Бурлай

Продовження дод. А

Фінансова звітність малого підприємства

Дата (рік, місяць, число) _____

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю за ЄДРПОУ
НВП "Промвок"
 Територія ДНІПРОПЕТРОВСЬКА за КОАТУУ
 Організаційно-правова за КОПФГ
 форма господарювання ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ
 Вид економічної діяльності Вирощування зернових та за КВЕД
технічних культур, виробництво олії
 Середня кількість працівників, осіб 123
 Одиниця виміру: тис.грн з одним десятковим знаком
 Адреса, телефон вул. Леніна, 38, с. Коломійці, Покровський р-
 н, Дніпропетровська обл., 53600, Україна

КОДИ		
2021	01	01
21917292		
124887104		
230		
01.11.0		

I. Баланс на 31.12. 2020 р.
Форма № 1-м

Код за ДКУД

1801006

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	24,9	-
Основні засоби:	1010	533,4	279,2
первісна вартість	1011	1596,5	1621,0
знос	1012	(1063,1)	(1341,8)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	558,3	279,2
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	8450,0	7930,2
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	3541,0	4184,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1922,2	1175,0
Поточні фінансові інвестиції	1160		

Гроші та їх еквіваленти	1165	340,2	956,1
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	995,6	183,0
Усього за розділом II	1195	15249,0	14429,2
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	15807,3	14708,4

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	51,0	51,0
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	9385,1	8792,5
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	9436,1	8843,5
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	4196,5	4333,0
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	2174,7	1531,9
Усього за розділом III	1695	6371,2	5864,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	15807,3	14708,4

Продовження дод. А

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2020 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	17840,6	19360,6
Інші операційні доходи	2120	4,2	-
Інші доходи	2240	1670,3	6112,4
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	19515,1	25473,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(10964,0)	(14400,4)
Інші операційні витрати	2180	(7446,5)	(10351,4)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(18410,5)	(24751,8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1104,6	721,2
Податок на прибуток	2300	(585,5)	(511,8)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	519,1	209,4

Керівник _____

С.В. Мазін

М. П.

Головний бухгалтер _____

Н.І. Бурлай

Продовження дод. А

Фінансова звітність малого підприємства

Дата (рік, місяць, число) _____

Підприємство Товариство з обмеженою відповідальністю за ЄДРПОУ _____
НВП "Промвок"

Територія ДНІПРОПЕТРОВСЬКА за КОАТУУ _____
 Організаційно-правова за КОПФГ _____
 форма господарювання ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ

Вид економічної діяльності Вирощування зернових та за КВЕД _____
технічних культур, виробництво олії

Середня кількість працівників, осіб 123

Одиниця виміру: тис.грн з одним десятковим знаком

Адреса, телефон вул. Леніна, 38, с. Коломійці, Покровський р-н, Дніпропетровська обл., 53600, Україна

КОДИ		
2021	01	01
21917292		
124887104		
230		
01.11.0		

I. Баланс на 31.12. 2021 р.
Форма № 1-м

Код за ДКУД 1801006

Актив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	
Основні засоби:	1010	279,2	489,9
первісна вартість	1011	1621,0	1622,0
знос	1012	(1341,8)	(1132,1)
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції	1030		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	279,2	489,9
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100	7930,2	8455,0
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	4184,9	7368,9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1175,0	1081,3
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165	956,1	231,5

Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190	183,0	244,0
Усього за розділом II	1195	14429,2	17380,7
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	14708,4	17870,6

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	51,0	51,0
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	8792,5	8334,3
Неоплачений капітал	1425	()	()
Усього за розділом I	1495	8843,5	8385,3
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	4333,0	7309,4
розрахунками з бюджетом	1620		548,5
у тому числі з податку на прибуток	1621		172,7
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690	1531,9	1627,4
Усього за розділом III	1695	5864,9	9485,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	14708,4	17870,6

Продовження дод.А

**2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2021 р.**

Форма № 2-м
Код за ДКУД

1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19463,3	17840,6
Інші операційні доходи	2120	666,7	4,2
Інші доходи	2240	20,6	1670,3
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	20150,6	19515,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(11881,7)	(10964,0)
Інші операційні витрати	2180	(6903,0)	(7446,5)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(18784,7)	(18410,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1365,9	1104,6
Податок на прибуток	2300	(604,6)	(585,5)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	761,3	519,1

Керівник _____

С.В. Мазін

М. П.

Головний бухгалтер _____

Н.І. Бурлай

Таблиця В1- Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів у запасах методом найменших квадратів

Период	Повна собівартість реал. продук. незал. x_i	Запаси залеж. y_i	x_i^2	$y_i x_i$	y_i^2	y^{\wedge}	$(y^{\wedge}-y)^2$	$(y_i-y_{\text{уср}})^2$	$(y^{\wedge}-y_{\text{уср}})^2$
2013	33118	8697,85	1096801924	288055396,3	75652594,62	9703,03	1010398,45	2053186,49	182934,7
2014	54150	10401,5	2932222500	563241225	108191202,3	11158,52	573086,446	73308,5709	1056332,3
2015	62892	12159	3955403664	764703828	147841281	11763,50	156418,573	4113820,6	2665897,6
2016	61255	12502	3752175025	765806947,3	156298753,8	11650,21	725450,947	5622615,79	2308793,6
2017	53406,0	10474,7	2852200836	559411828,2	109719340,1	11107,03	399850,455	118305,424	953147,73
2018	51618,9	11371,7	2664510837	586992064,2	129314423,7	10983,36	150766,297	1539846,6	726959,49
2019	14400,4	9187,35	207371520,2	132301514,9	84407400,02	8407,71	607836,17	889993,078	2968842,5
2020	10964,0	8190,1	120209296	89796256,4	67077738,01	8169,90	408,021722	3766100,86	3844909,2
2021	11881,7	8192,6	141174794,9	97342015,42	67118694,76	8233,40	1665,33738	3756403,89	3599883,5
Σ	330283	91176,7	17722070397	3847651076	945621428,3	91176,7	3625880,7	21933581,3	18307701
	33028,30	10130,7	1969118933	427516786,2	105069047,6	10130,74	402875,633	2437064,59	2034189

Sx	20609,49
Sy	1561,11
r	0,913613
b	0,069204
a	7411,153
Sr	0,153675
Soct	719,7103
Sa	569,5338
Sb	0,01164
tr	5,9451
ta	15,55814
tb	5,9451
F	40,39339
Fтабл	5,32

Таблиця В 2 – Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів у дебіторській заборгованості методом найменших квадратів

Период	Виручка від реал. продук. незал. x_i	Дебіторська заборгованість залеж. y_i	x_i^2	$y_i x_i$	y_i^2	y^{\wedge}	$(y^{\wedge} - y)^2$	$(y_i - y_{cp})^2$	$(y^{\wedge} - y_{cp})^2$
2013	33978	7413,05	1154504484	2,52E+08	54953310,3	7348,49	4167,56	782389,4	900761,29
2014	55897	6984,5	3124474609	4,46E+08	63752240,3	8960,02	951652,67	98017,69	438838,79
2015	63584	6412	4042925056	5,98E+08	88585744	9525,19	12812,46	1241937	1507037,10
2016	65872,2	9918,0	4339146733	6,53E+08	98366724	9693,42	50433,60	2625768	1948391,47
2017	65604,5	12931,2	4303950420	7,17E+08	119491133	9673,74	1581196,04	6935966	1893832,97
2018	80381,1	10266,95	6461121237	8,25E+08	105410262	10760,15	243248,468	3878427	6064273,07
2019	19360,6	6435,9	374832832,4	1,25E+08	41420808,8	6273,78	26279,7737	3465844	4095718,48
2020	17840,6	5411,55	318287008,4	96545299	29284873,4	6162,03	563229,01	8329156	4560539,32
2021	19463,3	6905,05	378820046,9	1,34E+08	47679715,5	6281,34	389013,71	1939134	4065213,33
Σ	421981,3	74678,2	24498062427	3,85E+09	648944812	74678,2	3822033,33	29296639	25474605,88
	46886,8111	8297,57778	2722006936	4,28E+08	72104979,1	8297,57	424670,37	3255182	2830511,76

Sx 22883,05
 Sy 1804,212
r 0,932491
b 0,073522
 a 4850,355
 Sr 0,136518
 Socr 246,3071
 Sa 82,10237
 Sb 0,003588
 tr 6,830548
 ta 7,572891
 tb 20,49164
F 53,32158
 Fтабл 5,32

Таблиця В3 – Розрахунок рівняння регресії оборотних коштів в грошових коштах методом найменших квадратів

Период	Виручка від реал. продук. незал. x_i	Грошові кошти залеж. y_i	x_i^2	$y_i x_i$	y_i^2	y^{\wedge}	$(y^{\wedge}-y)^2$	$(y_i-y_{\text{ср}})^2$	$(y^{\wedge}-y_{\text{ср}})^2$
2013	33978	258,35	1,155E+09	8778216,3	66744,72	642,713	147735,65	298619,7	26275,48
2014	55897	821,5	3,124E+09	45919385,5	674862,25	917,952	9303,16	278,51	12801,06
2015	63584	1230	4,043E+09	78208320	1512900	1014,479	46449,18	180785,6	43960,73
2016	65872,2	1513,95	4,339E+09	99727217,19	2292044,60	1043,212	221593,87	502878	56835,18
2017	65604,5	816,1	4,304E+09	53539832,45	666019,21	1039,850	50064,45	127,43	55243,69
2018	80381,1	1034,75	6,461E+09	83174343,23	1070707,56	1225,402	36348,19	52871,89	176896,72
2019	19360,6	326,7	374832832	6325108,02	106732,89	459,161	17546,15	228590,2	119473,37
2020	17840,6	648,15	318287008	11563384,89	420098,42	440,075	43295,15	24542,7	133032,34
2021	19463,3	593,8	378820047	11557307,54	352598,44	460,451	17781,81	44525,69	118583,53
Σ	421981,3	7243,3	2,45E+10	398793115,1	7162708,1	7243,3	590117,656	1333220	743102,12
	46886,81	804,81	2,722E+09	44310346,12	795856,4556	804,81111	65568,6285	148135,5	82566,903

Sx	22883,05
Sy	384,8838
r	0,746575
b	0,012557
a	216,049
Sr	0,25146
Sост	96,78299
Sa	32,261
Sb	0,00141
tr	2,968957
ta	1,020532
tb	8,906872
F	10,07395
Fтабл	5,32

